

Jätekukon osakaskuntien jätepoliittinen ohjelma vuoteen 2015

Juankoski, Juuka, Kaavi, Konnevesi, Kuopio, Lieksa, Maaninka,
Nilsjä, Nurmes, Pieksämäki, Rautalampi, Rautavaara,
Siilinjärvi, Suonenjoki, Tervo, Tuusniemi, Valtimo, Vesanto

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TAUSTAA	6
3 JÄTEPOLIITTISEN OHJELMAN LAADINTAPROSESSI.....	8
3.1 HANKKEEN ETENEMINEN JA TYÖNOHJAUS	8
3.2 VUOROVAIKUTUS JA HANKKEESTA TIEDOTTAMINEN	9
4 ENSIMMÄISEN KAUDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	11
5 JÄTEHUOLLON NYKYTILA.....	12
5.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	12
5.2 TEHTÄVIEN JÄRJESTÄMINEN JA JÄTEHUOLTOYHTEISTYÖ.....	14
5.2.1 <i>Kunnan vastuulle kuuluva jätehuolto</i>	14
5.2.2 <i>Tuottajan vastuulle kuuluva jätehuolto</i>	15
5.2.3 <i>Yritysten jätehuolto</i>	15
5.3 JÄTTEIDEN KERÄYS, VASTAANOTTO JA KÄSITTELY	16
5.4 JÄTENEUVONTA.....	18
5.5 KEHITYSHANKKEET	18
6 TAVOITTEITA JA TOIMENPITEITÄ KAUELLE 2011 – 2015	20
6.1 JÄTTEIDEN SYNNYN EHKÄISYN JA TUOTTEIDEN UDELLEENKÄYTÖN EDISTÄMINEN	21
6.2 JÄTTEIDEN TEHOKAS HYÖDYNTÄMINEN.....	24
6.3 YMPÄRISTÖVASTUULLISEN TOIMINNAN EDISTÄMINEN JÄTEHUOLLOSSA.....	26
6.4 RIITTÄVÄ JÄTEHUOLLON PALVELUTASO JA KATTAVA PALVELUVERKOSTO	28
6.5 ERI KOHDERYHMÄT TAVOITTAVA NEUVONTA, VALISTUS JA TIEDOTUS.....	30
6.6 SELKEÄT JÄTEHUOLLON TOIMIJOIDEN ROOLIT JA TOIMIVA YHTEISTYÖ.....	31
7 OHJELMAN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	33

KÄSITTEET

LIITTEET

TIIVISTELMÄ

Jätekukon osakaskuntien jätepoliittisessa ohjelmassa vuoteen 2015 esitetään jätehuollon kehittämistavoitteita kaudelle 2011 – 2015 sekä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Ohjelmassa keskitytään kuuteen asiakokonaisuuteen, joiden yhteisenä tavoitteena ovat jätelain etusijajärjestyksen toteuttaminen, jätehuollon haitallisten ympäristövaikutusten vähentäminen, riittävän jätehuollon palvelutason tarjoaminen toimialueen asukkaille sekä toimijoiden työnjaon ja vastuiden edelleen selkeyttäminen. Jätepoliittinen ohjelma päivittää kaudelle 2005 – 2009 laaditun osakaskuntien jätestrategian yhteisen osan.

Jätehuollon kehittämiskohteiden kartoittamiseksi kuultiin kuntien jätehuolto- ja ympäristön-suojeluviranomaisia, toimialueen vakituksia ja vapaa-ajan asukkaita, kuntien luottamushenkilöitä sekä erityyppisiä yrityksiä, yhdistyksiä, järjestöjä ja viranomaisia. Kuulemisaineistosta työstettiin kehittämistavoitteita alueellisissa palaverissa sekä hankkeen työ- ja ohjausryhmässä, jonka jälkeen kuntien yhteisessä seminaarissa määritettiin toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelmaluonnoksesta pyydettiin lausuntoa osakaskunnilta ja useilta eri sidosryhmiltä vuoden 2010 lopulla. Luonnoksesta annettiin yhteensä 22 lausuntoa.

Ohjelmassa määritellään kuusi tavoitetilaa, joilla toteutetaan vuoden 2015 visiota. Tavoitetilat ovat

- jätteiden synnyn ehkäisyn ja tuotteiden uudelleenkäytön edistäminen
- jätteiden tehokas hyödyntäminen
- ympäristövastuullisen toiminnan edistäminen jätehuollossa
- riittävä jätehuollon palvelutaso ja kattava palveluverkosto
- eri kohderyhmät tavoittava neuvonta, valistus ja tiedotus
- selkeät jätehuollon toimijoiden roolit ja toimiva yhteistyö

Tavoitetilat on määritelty valmisteluvaiheen ja lausuntokierroksen kuulemisaineiston sekä muissa jätehuollon suunnitelmissa ja ohjelmissa esitettyjen tavoitteiden perusteella. Tavoiteasettelua on ohjannut etenkin Itä-Suomen jätesuunnitelma vuoteen 2016, joka valmistui vuoden 2009 lopussa kuntien jätepoliittisen ohjelman laadinnan käynnistyessä. Jätepoliittinen ohjelma tukee Itä-Suomen jätesuunnitelmassa esitettyjä tavoitteita, kuten jätteen synnyn ehkäisyn edistämistä, jätteen energiahyödyntämisen lisäämistä sekä rakentamisen jätteiden lajittelun ja hyödyntämisen tehostamista.

1 JOHDANTO

Jätekukon¹ osakaskuntien jätepoliittinen ohjelma päivittää kaudelle 2005 – 2009 laaditun osakaskuntien jätestrategian yhteisen osan. Ohjelmassa esitetään kuntien yhteinen näkemys siitä, mihin suuntaan ja millaisin periaattein jätehuoltoa kehitetään kunnissa kaudella 2011 – 2015.

Visio vuoteen 2015

Materiaalitaloutta² hoidetaan kestävä kehityksen mukaisesti siten, että luonnonvarojen kulutus ja ympäristökuormitus on mahdollisimman vähäinen

Visiota täsmentävät seuraavat strategiset päämäärät:

- Jätehuolto ymmärretään peruspalveluksi
- Jätelain periaatteet on mahdollista toteuttaa
- Palvelut ovat kohtuudella saavutettavissa ja palvelutaso on suhteutettu olosuhteisiin
- Asiakkaat kokevat palvelut luotettaviksi, turvallisiksi ja kattaviksi
- Jätehuollon palvelut ovat tunnettuja
- Taksat ovat kohtuulliset, vähäjätteisyyteen ja hyötykäyttöön kannustavat

Pitkän aikavälin tavoitteen määrittävä visio vuoteen 2015 on edelleen ajankohtainen ja sisältää tämän hetkessä keskustelussa olevat ympäristöteemat, kuten erityisesti materiaalitehokkuuden³ ja ilmastonmuutoksen. Kunnilla on tärkeä rooli ilmastotavoitteiden toteuttamisessa muun muassa julkisten hankintojen ja kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon järjestämisen kautta.

Tässä ohjelmassa esitetään jätehuollon kehittämistavoitteita vuoteen 2015 ja tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisia toimenpiteitä. Ohjelmassa keskitytään kuuteen asiakokonaisuuteen, joiden keskeisimpänä tavoitteena on kehittää osakaskuntien jätehuoltoa niin, että toteutetaan jätelain etusijajärjestystä, vähennetään jätehuollon haitallisia ympäristövaikutuksia, tarjotaan asukkaille riittävä jätehuollon palvelutaso ja selkeytetään edelleen toimijoiden työnjakoa ja vastuita. Ohjelmassa määritellään myös toimenpiteiden toteuttamisesta vastuussa olevat tahot sekä tavoitteiden toteutumisen seuranta.

Kuntien jätepoliittisen ohjelman laadinta alkoi vuoden 2009 lopussa ja jatkui vuoden 2011 alkuun ajoittuen hyvin mielenkiintoiselle ja tapahtumarikkaalle aikavälille. Itä-Suomen alueen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteistyössä laatima Itä-Suomen jätesuunnitelma vuoteen 2016 valmistui samaan aikaan, kun kuntien jätestrategian päivityshanke käynnistettiin. Tämän ohjelman valmisteluvaiheen kuulemisesta nousseiden kehittämistarpeiden voidaankin todeta tukevan Itä-Suomen jätesuunnitelmassa asetettuja tavoitteita. Näitä kehittämistavoitteita ovat muun muassa

¹ Jätekkuko Oy on kuntien omistama jätehuolto-yhtiö, joka tuottaa omistajakuntiensa puolesta niille lakisääteisesti kuuluvat jätehuollon palvelutehtävät

² materiaalitaloudella tarkoitetaan tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikaista luonnonvarojen kulutusta ja ympäristövaikutuksia. Materiaalitaloutta käsitellään tässä yhteydessä ainoastaan jätteiden synnyn ehkäisyyn ja jätehuollon osalta

³ materiaalitehokkuus on kilpailukykyisten tuotteiden ja palveluiden aikaansaamista pienenevin materiaalipanoksien siten, että haitalliset vaikutukset vähenevät elinkaaren aikana (Motiva). Materiaalitehokkuuden seurauksena jätteen määrä yleensä vähenee.

jätteen synnyn ehkäisyn edistäminen, jätteen hyödyntämisen – etenkin energiahyödyntämisen – lisääminen sekä rakentamisen jätteiden lajittelun ja kierrätyksen tehostaminen. Vuonna 2010 valmisteltiin myös uutta jätelakia.

Tässä ohjelmassa huomioidaan lain keskeiset uudistukset kuten kunnan jätehuollon järjestämisvastuuseen ja tuottajavastuuseen liittyvät muutokset. Vuonna 2010 vietiin lisäksi aktiivisesti eteenpäin Jätekuon osakaskuntien yhteislautakuntahanketta, jonka myötä jätehuollon järjestämisen viranomaistehtävät on siirretty hoidettavaksi alueellisessa jätelautakunnassa vuoden 2011 alusta alkaen.

Osakaskuntien jätepoliittinen ohjelma on voimassa vuoteen 2015 tai siihen asti kun seuraava jätepoliittinen ohjelma tulee voimaan.

2 TAUSTAA

Suomen Kuntaliitto suosittelee, että kunnissa laaditaan jätepoliittinen ohjelma, jossa määritellään kunnan tai jäteyhtiön osakaskuntien jätehuoltopoliittiset linjaukset. Kuntaliiton mukaan jätehuoltopolitiikan määrittely selkeäksi ohjelmaksi on erityisen tärkeää silloin, kun palvelutehtävien toteutus on siirretty useamman kunnan yhteiselle organisaatiolle. Ympäristöministeriön mukaan kuntien on huolehdittava myös jätestrategioiden päivittämisestä määräajoin. Vuonna 2005 laaditussa Jätekuon osakaskuntien jätestrategian yhteisessä osassa esitettiin, että strategian tavoite- ja toimenpideohjelma päivitetään vuonna 2009. Jätestrategian päivitys päätettiin nimetä jätepoliittiseksi ohjelmaksi noudattaen useissa vastaavanlaisissa hankkeissa valittua linjaa. Nimen todettiin myös vastaavan paremmin raportin sisältöä eli osakaskuntien yhteisten jätehuoltopoliittisten linjausten määrittelyä kaudelle 2011 -2015.

Ensimmäisen jätestrategian laatimisen jälkeen on tapahtunut muutoksia niin jätehuollon toimintaympäristössä kuin kuntien jäteyhtiön toiminta-alueessakin. Yhtiön toiminta-alue ulottuu neljän maakunnan, Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen, alueelle. Osakaskuntia on yhteensä 18 ja toimialueen asukasluku noin 210 000 (liite 1). Jätestrategian ensimmäisellä kaudella osakkaiksi tulivat Pielisen Karjalan kunnista Juuka, Lieksa, Nurmes ja Valtimo vuonna 2007. Uusien kuntien mukaantulossa kesken strategiakauden on ollut haasteensa sekä uusille osakaskunnille että jäteyhtiölle. Niissä Pielisen Karjalan osakaskunnissa, joissa oli aiemmin sopimusperusteinen jätteenkuljetus, on keskustelua herättänyt etenkin siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Myös jäteyhtiön toimialueen yhdenmukaisten, säännöllisten jäteastioiden tyhjennysvälien käyttöönotto on aiheuttanut tyytymättömyyttä.

Osakaskuntien kunnalliset jätehuoltomääräykset päivitettiin vuonna 2006, jolloin määräykset yhtenäistettiin samansisältöisiksi jäteyhtiön toimintaan vaikuttavilta osin sekä vuonna 2008. Myös jätetaksan rakennetta uudistettiin vuosina 2007 ja 2008 ottamalla käyttöön asuinhuoneistokohtainen jätehuollon perusmaksu⁴. Siirtyminen kaksiosaiseen taksarakenteeseen on parantanut jättemaksujen läpinäkyvyyttä ja alentanut jäteastioiden tyhjennyshintaa. Jätepoliittisen ohjelman valmisteluvaiheessa tehdyn asiakaskyselyn mukaan yli 70 % vakituisista ja vapaa-ajanasukkaista pitää hyvänä sitä, että muun muassa kotitalouksien ekopiste- ja ongelmajätepalvelu rahoitetaan kaikilta tasapuolisesti perittävällä perusmaksulla.

Jätekuon osakaskunnat ovat määritelleet jätehuollon palvelutason⁵ kaudelle 2006 – 2008. Palvelutaso-asiakirjassa esitetään kuntien tarjoama yhteinen jätehuollon palveluiden vähimmäistaso. Kuntien jätestrategiassa asetettiin tavoitteeksi jatkaa palvelutason määrittelyä ja palvelutaso päivitetään vuonna 2011 tässä ohjelmassa tehtyjen linjausten perusteella.

---

⁴ perusmaksu on asuinhuoneistokohtainen vuosimaksu. Perusmaksun perusosalla rahoitetaan mm. ekopisteet ja ongelmajätehuolto. Perusmaksun kuntaosalla kunnat rahoittavat yhteistä jätelautakuntaa ja osalla kunnista kuntaosaan sisältyy lisäksi vanhojen kaatopaikkojen jälkihoidon kustannuksia. Perusosa sekä jätelautakunnan kustannukset ovat kaikissa kunnissa samansuuruiset.

⁵ jätehuollon palvelutaso määrittää kuntien tarjoamien jätehuollon palveluiden vähimmäistason. Palvelutaso koostuu palvelujen eri tekijöistä, joita ovat esimerkiksi palvelujen sijainti, käytön miellyttävyyden ja keräyspisteiden saavutettavuus.

Vuonna 2006 hyväksytyssä palvelutasossa kiinteistökohtaisen keräyksen kuljetusalue jaettiin perusnoutoalueeseen⁶ ja sen ulkopuolisiin alueisiin. Kuntien määrittelemän perusnoutoaluerajauksen tavoitteena on jätekuljetusten logistiikan tehostaminen ja ympäristökuormituksen vähentäminen, kun keräyspaikkojen sijaintia ohjataan taksapolitiikalla hyväkuntoisten teiden varsille.

Lainsäädäntöön liittyvät muutokset sekä viimeaikaiset kehityshankkeet on esitetty luvussa 5.

---

⁶ kunnan erillisellä päätöksellä jätekuljetusalueesta on rajattu ns. perusnoutoalue eli tiet, joilla jätteiden keräys- ja kuljetusolosuhteet ovat tavanomaiset. Perusnoutoalueeseen kuuluvat taajamien kadut ja tiet, kaikki päätiet sekä kaikki Liikenneviraston ylläpitämät yleiset tiet (seudulliset ja paikalliset päätiet). Lisäksi perusnoutoalueeseen kuuluvat kunnan päättämät hyväkuntoiset yksityistiet tietyin rajauksin. Perusnoutoalueen ulkopuolelle kunta on rajannut normaalia hankalammat kuljetusalueet (ns. perusnoutoalueen ulkopuolinen alue), johon poikettaessa peritään jäteastian tyhjennyshinnan lisäksi jätetaksan mukainen reittipoikkeamamaksu.

3 JÄTEPOLIITTISEN OHJELMAN LAADINTAPROSESSI

3.1 Hankkeen eteneminen ja työnohjaus

Jätestrategian päivityshankkeen käynnistämistä päätettiin jätehuollon neuvottelukunnan⁷ kokouksessa maaliskuussa 2009. Kuntien yhteisen jätestrategian todettiin olleen hyvä työkalu jätehuollon koordinoinnissa ja sen koettiin tukeneen verkostoitumista. Syksyllä 2009 hankkeelle valittiin projektisihteeri ja pidettiin teemapäivä, jossa tarkasteltiin hankkeen lähtökohtia ja laadittiin alustava työsuunnitelma. Ohjelmaa valmisteltiin huhtikuuhun 2010, jonka jälkeen pidettiin alueelliset palaverit tavoitteiden määrittelemiseksi kaudelle 2011 -2015. Toimenpiteitä kehittämistavoitteiden saavuttamiseksi työstettiin osakaskuntien jätehuollon viranomaisille sekä jäteyhtiön ja ELY-keskusten edustajille järjestetyssä seminaaripäivässä syksyllä 2010. Ohjelmaluonnos valmistui loppuvuodesta ja luonnoksesta annettujen lausuntojen perusteella muokattu ehdotus hyväksyttiin osakaskuntien valtuustoissa keväällä 2011.

Ohjelman laadinnan ohjaus tapahtui jätehuollon neuvottelukunnan, ohjausryhmän ja hankkeen työryhmän kautta (liitteet 2 ja 3). Neuvottelukunta on osakaskuntien ja yhtiön välinen keskustelufoorumi, jossa on vähintään yksi edustaja jokaisesta osakaskunnasta. Neuvottelukunnan kokouksiin kutsutaan myös yhtiön toimialueen ELY – keskusten edustajat. Neuvottelukunta kokoontui hankkeen aikana kolme kertaa.

Kokouksen ajankohta	Käsiteltävä aihe
Syksy 2009	Hankkeen lähtökohdat, alustava aikataulu ja työryhmän kokoonpano
Kevät 2010	Asiakaskyselyn tulokset ja hankkeen eteneminen
Syksy 2010	Ohjelmaluonnoksen esittely

Taulukko 1. Hankkeen käsittely jätehuollon neuvottelukunnan kokouksissa v. 2009 – 2010

Hanke rahoitettiin kokonaisuudessaan jätehuollon perusmaksun perusosalla. Perusosa on kaikissa osakaskunnissa samansuuruinen. Ohjelman laatiminen oli noin puolentoista vuoden ajan kestävä projekti.

⁷ jätehuollon neuvottelukunta on kuntien ja jäteyhtiön välinen keskustelufoorumi, joka koostuu osakaskuntien nimittämistä edustajista sekä jäteyhtiön ja toimialueen ELY-keskusten edustajista. Neuvottelukunnan alaisuudessa on työryhmiä, joissa tehdään tiiviimpää asiakochaista valmistelutyötä. Neuvottelukunnalla ja työryhmillä ei ole juridista päätösvaltaa.

3.2 Vuorovaikutus ja hankkeesta tiedottaminen

Kuntaliiton mukaan kuntien jätestrategioiden laadinnassa on turvattava riittävät osallistumismahdollisuudet kaikille keskeisille tahoille kuten asukkaille, yhteisöille sekä alueella toimiville yrityksille ja jätehuoltopalvelujen tarjoajille, joita strategiassa tehtävät ratkaisut koskevat. Kuntien yhteisessä jätepoliittisessa ohjelmassa osallistumismahdollisuudet on turvattu aktiivisella tiedottamisella hankkeesta sekä tarjoamalla asukkaille ja eri sidosryhmille mahdollisuuden mielipiteen antamiseen niin ohjelman valmistelu- kuin luonnosvaiheessakin.

Jätepoliittisen ohjelman valmistelu aloitettiin syyskuussa 2009 kuulemalla osakaskuntien jätehuolto- ja ympäristönsuojeluviranomaisia tärkeimmistä jätestrategian päivityksessä käsiteltävistä asiakokonaisuuksista. Viranomaisille lähetettiin sähköpostitse kysely, jossa he arvioivat jätestrategiassa esitettyjen kehittämiskohteiden ajankohtaisuutta ja tarvetta edelleenkehittämislle. Jätehuollon kehittämiskohteita kartoitettiin kevään 2010 aikana kuulemalla toimialueen asukkaita, luottamushenkilöitä ja eri sidosryhmien edustajia. Vakituksilta ja vapaa-ajan asukailta tiedusteltiin tyytyväisyyttä kunnallisiin jätehuollon palveluihin Jätekuon toimialueella sekä näkemyksiä ja toiveita jätehuollon kehittämisestä tulevaisuudessa (liite 4). Kyselyjä postitettiin 200 kappaletta/kunta ja määrä suhteutettiin kunnan sisällä jätehuollon liittymistapaan. Kyselyn tuloksia ei painotettu kuntien asukasmäärillä, minkä vuoksi on mahdollista, että tuloksissa korostuvat aktiivisesti vastanneiden pienten osakaskuntien näkemykset. Kaikilla kiinnostuneilla oli lisäksi mahdollisuus vastata kyselyyn sähköisesti Jätekuon ja osakaskuntien www-sivujen kautta.

Jätekuon osakaskuntien luottamushenkilöille (kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen, teknisen lautakunnan ja ympäristölautakunnan jäsenet) lähetettiin kysely, jossa kartoitettiin näkemyksiä muun muassa kuntalaisille tarjottavien palveluiden tasosta ja riittävydestä, jätteen keräyksestä ja käsittelystä sekä jätetakasta ja jätehuollon omistajaohjauksesta. Luottamushenkilöiltä kysyttiin myös näiden asiakokonaisuuksien kehittämiseen tähtäviä ideoita ja ajatuksia. Asukkaiden ja luottamushenkilöiden lisäksi näkemyksiä jätehuollon nykytilasta ja kehittämistarpeista tiedusteltiin sähköpostitse useilta erityyppisiltä yrityksiltä, yhdistyksiltä, järjestöiltä ja viranomaisilta (liite 5). Kyselyn lisäksi haastateltiin viittä ja lähestyttiin vapaamuotoisella sähköpostihaastattelulla seitsemää työryhmän valitsemaa sidosryhmän edustajaa.

Kuultu taho	Ajankohta	Lähetettyjen kyselyjen määrä	Vastausten määrä	Vastausprosentti
Osakaskuntien viranomaiset	syyskuu 2009		32	
Asukkaat, postikysely	helmi-maaliskuu 2010	3800	2028	53 %
Asukkaat, sähköinen kysely	helmi-maaliskuu 2010		490	
Luottamushenkilöt	maalis-huhtikuu 2010	n. 600	150	25 %
Sidosryhmien edustajat	maalis-huhtikuu 2010	n. 60	15	25 %

Taulukko 2. Ohjelman valmisteluvaiheen kuuleminen

Valmisteluvaiheen kuulemisessa nousivat esille hyvin pitkälti samat teemat riippumatta kuultavasta tahosta. Näitä teemoja olivat

- jätteiden synnyn ehkäisyyn panostaminen ja lajitteluun kannustaminen
- uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistäminen etenkin rakennusjätteiden osalta
- biojätteiden lajittelun tehostaminen ja uusien keräys- ja käsittelymahdollisuuksien kehittäminen
- haja-asutuksen lietteiden keräyksen ja käsittelyn parantaminen
- neuvonnan ja valistuksen lisääminen ja oikea kohdentaminen
- jätteen energiahyötykäytön edistäminen
- muovien ohjaaminen pois jätepenkasta
- jäteasemien aukioloaikojen lisääminen ja vaarallisten jätteiden (ent. ongelmajätteet) vastaanottopisteiden saavutettavuuden parantaminen
- aluekeräyspisteiden ja ekopisteiden sijainnin ja siisteyden parantaminen

Ohjelman valmisteluvaiheen kuulemisaineiston keräämisen jälkeen huhtikuussa 2010 jokainen työryhmän jäsen piti edustamallaan alueella (Sisä-Savo, Koillis-Savo ja Siilinjärvi – Maaninka – alue, Pielisen Karjala, Kuopio ja Pieksämäki) alueellisen palaverin, johon kutsuttiin alueen kuntien jätehuolto- ja ympäristönsuojeluviranomaiset sekä teknisen lautakunnan ja ympäristölautakunnan puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat. Palaverissa oli edustettuina 18 osakaskuntaa. Aluepalaverien tavoitteena oli määrittää kuulemisaineiston ja osallistujien näkemysten perusteella kunkin alueen jätehuollon kehittämistarpeet ja työstää niistä kehittämistavoitteita kaudelle 2011 – 2015. Tarkoituksena oli myös tutustuttaa lautakuntien puheenjohtajat jätepoliittisen ohjelmaan jo valmisteluvaiheessa. Tavoitteiden asettamisen jälkeen syyskuussa 2010 pidettiin kaikkien toimialueen kuntien yhteinen seminaari, jossa työstettiin toimenpiteitä asetettujen kehittämistavoitteiden saavuttamiseksi. Seminaariin kutsuttiin osakaskuntien jätehuollon ja ympäristönsuojelun viranomaiset sekä jäteyhtiön ja toimialueen ELY-keskusten edustajat. Seminaarissa oli edustettuna 12 osakaskuntaa.

Jätehuollon neuvottelukunta käsitteli ohjelmaluonnoksen ja lähetti sen kuntiin lausunnoille syyskuussa 2010. Lausuntoa pyydettiin myös kuntien jäteyhtiöltä sekä useilta eri sidosryhmiltä, joiden toimintaan ohjelman nähtiin voivan vaikuttaa (liite 6). Luonnos pidettiin lisäksi nähtävillä kunnissa sekä Kuopion kaupungin internetsivuilla. Luonnoksesta annettiin 22 lausuntoa.

Hankkeesta tiedotettiin maakunta- ja paikallislehdissä kolme kertaa. Helmikuussa 2010 tiedotettiin hankkeen käynnistymisestä ja asiakaskyselystä, lokakuussa luonnoksen nähtävillä olosta ja keväällä 2011 ohjelman valmistumisesta. Lisäksi Jätekuoron ja kuntien internetsivuilla kerrottiin ohjelman etenemisestä.

4 ENSIMMÄISEN KAUDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kuntien jätestrategian kauden 2005 – 2009 tärkeimpiä kehittämiskohteita olivat jätteiden synnyn ehkäisy, palvelutason määrittely ja palveluverkoston täydentäminen, läpinäkyvien ja kannustavien taksojen laadinta, tiedotus- ja neuvontapalvelujen kehittäminen sekä yhteisten pelisääntöjen ja käytäntöjen tarkentaminen. Kaudelle 2005 – 2009 määriteltiin 14 kriittistä menestystekijää, joista jokaiselle asetettiin tavoitteet ja toimenpiteet vastuineen ja aikatauluineen.

Tavoitteiden toteutumista on arvioitu VALMI – työryhmässä vuosina 2007 ja 2010, ja tavoitteiden on todettu toteutuneen pääosin (liite 7). Kehittämistavoitteet, jotka eivät ole toteutuneet, mutta ovat edelleen ajankohtaisia, on huomioitu vuoteen 2015 ulottuvia kehittämiskohteita määriteltäessä.

Esimerkkejä toteutuneista tavoitteista:

- Hyötyjätekeräystä on laajennettu ja kompostointia edistetty jätestrategiassa esitetyn mukaisesti => kompostointiin kannustamista tulee jatkaa ja sen toteutumista jätehuoltomääräysten mukaisesti valvoa. Hyötyjätteiden osalta etenkin biohajoavien jätteiden ohjaaminen pois jätetäytöstä vaatii yhä toimenpiteitä
- Kuntien välistä yhteistyötä on tiivistetty Jätekuukko Oy:n hallituksessa, neuvottelukunnassa ja sen alaisissa työryhmissä => toimivaa yhteistyötä on ylläpidettävä ja kehitettävä myös jatkossa
- Perusmaksun käyttöönotto on selkeyttänyt taksarakennetta ja lisäksi maksuttomilla hyötyjätejakeilla ja porrastetulla perusmaksulla on lisätty taksan kannustavuutta
- Tiedotus- ja neuvontapalveluja koskevat tavoitteet ja toimenpiteet ovat toteutuneet lähes täysin => jatkossa on kiinnitettävä huomiota etenkin tiedotuksen ja neuvonnan yhteistyön tiivistämiseen eri toimijoiden välillä.

Esimerkkejä toteutumattomista tai vain osittain toteutuneista tavoitteista:

- Jätteiden synnyn ehkäisy on osoittautunut haasteelliseksi. Jäteyhtiössä ja kunnissa on tehty vaihtelevasti yksittäisiä toimenpiteitä, mutta asia vaatii edistyäkseen sitoutumista ja yhteistyötä
- Jätteiden energiahyödyntäminen ei ole edennyt strategian mukaisesti eikä pysyvää laitosratkaisua ole vielä olemassa. Tavoitteesta on jääty mm. siksi, että tarvittavan laitospaiteetin rakentaminen on edennyt valtakunnallisesti odotettua hitaammin. Sopivaa energiahyödyntämisen toimintamallia on haettu yhteistyössä lähialueiden jätehuoltoyhtiöiden kanssa
- Yritysten toimivan jätehuollon edistämiseen liittyvät tavoitteet ovat olleet hankalia toteuttaa johtuen vuonna 2007 voimaan tulleesta jätelain muutoksesta, jonka mukaan kunnan vastuulle kuuluvat vain asumisessa syntyvät ja niihin ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään rinnastettavat julkisen toiminnan jätteet. Kunnalla on oikeus kantaa järjestämästään jätehuollosta ja siihen liittyvistä tehtävistä sille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jätemaksua eikä jätemaksujen tuotolla saa subventoida sitä palvelua, jonka jäteyhtiö tarjoaa markkinoille. Elinkeinotoiminnan jätehuoltoa on käsitelty tarkemmin luvussa 5.2.3.

5 JÄTEHUOLLON NYKYTILA

5.1 Toimintaympäristö

EU:n jätedirektiivi (2008/98/EY) julkistettiin vuoden 2008 lopussa ja se tuli saattaa voimaan kansallisessa lainsäädännössä 12.12.2010 mennessä. Direktiivin tavoitteena on edistää jätteiden synnyn ehkäisyä, uudelleenkäyttöä ja kierrätystä sekä yksinkertaistaa nykyistä EU:n jätesäätelyä. Direktiivillä vahvistetaan uusi viisiportainen jätehierarchy eli etusijajärjestys, jonka mukaan jätepolitiikassa on noudatettava seuraavaa tärkeysjärjestystä: jätteen synnyn ehkäisy, valmistelu uudelleenkäyttöön, kierrätys, muu hyödyntäminen, loppukäsittely. Velvollisuus noudattaa etusijajärjestystä kohdistuu kaikkeen toimintaan. Direktiivi selventää myös jätteen määritelmää säääten arviointiperusteista, joiden mukaan voidaan päättää, milloin jäte lakkaa olemasta jätettä tai tietty materiaali voidaan katsoa sivutuotteeksi. Direktiivi saatetaan Suomessa voimaan jätelainsäädännön kokonaisuudistuksella, jonka tavoitteena on ajanmukaistaa alan lainsäädäntö vastaamaan nykyisiä jäte- ja ympäristöpolitiikan painotuksia ja EU-lainsäädännön vaatimuksia. Hallitus antoi ehdotuksensa jätelaiksi 15.10.2010. Ehdotuksessa esitetyt muutokset yhdyskuntajätteiden sekä tuottajavastuulle kuuluvien jätteiden jätehuollon järjestämiseen liittyviin vastuisiin ja velvollisuuksiin on esitetty luvussa 5.2.

Kunnat voivat antaa jätelain nojalla paikallisia yleisiä määräyksiä jätehuollon järjestämiseen liittyen. Kunnallisilla jätehuoltomääräyksillä jätehuollon käytännön järjestelyt sovitetaan paikallisiin olosuhteisiin. Kunnallisia jätehuoltomääräyksiä voidaan antaa muun muassa jätteen keräyksestä, lajittelusta ja käsittelystä, terveys- tai ympäristövaaran tai -haitan ehkäisemiseksi tarvittavista toimista sekä jätehuollon valvonnasta. Jätekuoron osakassopimuksen mukaan jätehuoltomääräysten tulee olla jäteyhtiön toimintaan vaikuttavilta osin samansisältöiset kaikissa osakaskunnissa.

Valtioneuvoston päätöksellä kaatopaikoista (861/1997) on pantu täytäntöön kaatopaikoista annettu EU:n direktiivi (1993/31/EY). Päätöksen mukaan kaatopaikoille ei saa 1.1.2005 alkaen sijoittaa sellaista asumisessa syntynyttä jätettä sekä ominaisuudeltaan ja koostumukseltaan siihen rinnastettavaa teollisuus-, palvelu tai muussa toiminnassa syntynyttä jätettä (yhdyskuntajäte), josta suurinta osaa sen biohajoavasta osasta ei ole kerätty talteen erillään muusta jätteestä hyödyntämistä varten.

Kaatopaikkadirektiivi velvoittaa jäsenvaltiot laatimaan kansallisen strategian kaatopaikoille sijoitettavan biohajoavan jätteen määrän vähentämiseksi. Vuonna 2004 hyväksytyn kansallisen biojättestrategian tavoitteena on kaatopaikkojen kasvihuonepäästöjen ja muiden ympäristö- ja terveyshaittojen vähentäminen sekä biohajoavan jätteen kierrätyksen ja hyödyntämisen edistäminen. Strategian mukaan biohajoavaa yhdyskuntajätettä saa sijoittaa kaatopaikalle vuonna 2016 enintään 35 % laskettuna vuonna 1994 tuotetun biohajoavan jätteen kokonaismäärästä.

Ympäristöministeriön asettama työryhmä on esittänyt keväällä 2010 biohajoavan jätteen kaatopaikkakieltoa. Muita työryhmän esittämiä keskeisiä keinoja biohajoavan jätteen hyödyntämiseksi ovat materiaalikierrätykseen soveltamattoman jätteen energiakäytön mahdollisuuksien parantaminen sekä pakkausmateriaalien tehokkaampi hyödyntäminen. Jätteen loppusijoittamista tulee vähentämään myös jäteverolain uudistukseen sisältyvä jäteveron korotus, jolloin jätteen kierrättämisen ja hyödyntämisen kannattavuus paranee loppusijoittamiseen nähden.

Jätteistä aiheutuvia ympäristöhaittoja sääntelee edellä mainittujen säädösten lisäksi keskeisesti myös ympäristönsuojelulaki ja -asetus.

Jätelaki edellyttää valtakunnallisen ja alueellisten jätesuunnitelmien laatimista lain tavoitteiden toteuttamiseksi ja säännösten täytäntöönpanon edistämiseksi. Suunnitelmissa on esitettävä arvio jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisestä sekä jätehuollon nykytilasta, näitä koskevat tavoitteet ja toimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016 hyväksyttiin syyskuussa 2008. Kahdeksan päämäärän alle jaotelluilla tavoitteilla ja ohjauskeinoilla pyritään ehkäisemään jätteiden syntyä parantamalla materiaalitehokkuutta, tehostamaan kierrätystä, vähentämään jätehuollon terveys- ja ympäristöhaittoja, kehittämään jätehuollon organisointia ja jätealan osaamista sekä edistämään jätteiden kansainvälisten siirtojen hallintaa. Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016 sisältää myös jätedirektiivin edellyttämän kansallisen jätteiden synnyn ehkäisyn suunnitelman.

Valtakunnallinen jätesuunnitelma ohjaa alueellisten jätesuunnitelmien valmistelua. Alueellisten jätesuunnitelmien tavoitteena on tuoda valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa asetetut tavoitteet konkreettiselle tasolle huomioiden maakuntien erityispiirteet. Itä-Suomen jätesuunnitelma vuoteen 2016 hyväksyttiin joulukuussa 2009 ja se laadittiin Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon ELY-keskusten yhteistyönä. Itä-Suomen jätesuunnitelmassa keskitytään neljään, yleisen kuulemisen perusteella valittuun painopistealueeseen. Tavoitteena on lisätä jätteiden energiahyötykäyttöä, kehittää biohajoavien jätteiden käsittelyä ja haja-asutus-alueiden jätehuoltoa sekä edistää rakentamisen jätteiden hyödyntämistä. Painopistealueiden yhteisenä tavoitteena on jätehuollon ilmastovaikutusten vähentäminen, terveys- ja ympäristöhaittojen minimoiminen sekä materiaalitehokkuuden kehittäminen.

Keski-Suomen jätesuunnitelma vuoteen 2016 hyväksyttiin helmikuussa 2009. Suunnittelualueeseen kuuluu Jätekukon osakaskunnista Konnevesi. Keski-Suomen jätesuunnitelmalla haetaan ratkaisua erityisesti jätteiden kaatopaikkakäsittelyn vähentämiseen etenkin biohajoavan jätteen osalta, yhdyskuntaliitteiden käsittelytason nostamiseen, jätteiden energiahyödyntämisen edistämiseen, rakentamisen materiaalitehokkuuden, rakentamisen jätteiden ja tuhkan hyödyntämisen lisäämiseen sekä laitospäätöjätteen käsittelyn edistämiseen.

Myös kuntien omissa ohjelmissa ja strategioissa, kuten ympäristöohjelmissa, on esitetty jätehuoltoa koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä.

5.2 Tehtävien järjestäminen ja jätehuoltoyhteistyö

5.2.1 Kunnan vastuulle kuuluva jätehuolto

Vuoden 2007 jätelain muutoksen (Jätelaki 1072/1993, muutos 411/2007) jälkeen kunta on vastannut yksinomaan asumisessa syntyvästä ja siihen rinnastettavasta julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvästä jätteestä. Ehdotuksessa jätelainsäädäntöä (15.10.2010) kunnan vastuulle esitetään kuuluvaksi

1. asumisessa syntyvä jäte
2. valtion, kuntien, seurakuntien sekä muiden julkisoikeudellisten yhteisöjen ja yhdistysten hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte
3. terveys- ja sosiaalipalveluissa ja koulutustoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte
4. liikehuoneistossa syntyvä yhdyskuntajäte, joka kerätään yhdessä samalla kiinteistöllä syntyvän 1–3 kohdassa tarkoitetun jätteen kanssa ja jonka määrä on vähäinen kiinteistöllä syntyvän yhdyskuntajätteen kokonaismäärään verrattuna
5. muu yhdyskuntajäte, joka kerätään yhdessä 1–4 kohdassa tarkoitetun jätteen kanssa samassa alueellisessa putkikeräys- tai muussa vastaavassa keräysjärjestelmässä

Tämän lisäksi kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely. Maatalouksien osalta vaarallisen jätteen vastaanotto jää kunnan vastuun ulkopuolelle.

Kunnan lakisäätöiset jätehuollon järjestämistehtävät voidaan jakaa palvelutehtäviin ja viranomaistehtäviin. Näiden lisäksi kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille kuuluvat jätehuollon valvontatehtävät.

Kunnat ovat perustaneet lakisäätöisiä jätehuoltopalveluja varten alueellisen jätehuoltoyhtiön Jätekuukko Oy:n, joka järjestää alueellaan kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kuljetuksen, käsittelyn, hyödyntämisen ja loppusijoituksen sekä muut osakassopimuksessa sovitut tehtävät kuten jäteneuvonnan ja tiedotuksen. Jäteyhtiö tarjoaa jätehuoltopalveluja myös elinkeinotoiminnalle lähinnä jätteen vastaanottoon ja käsittelyyn liittyen. Kunnat ovat palvelun tilaajia ja ohjaavat omistamaansa jäteyhtiötä. Omistajaohjauksessa on oleellista toimiva yhteistyö toimeenpanevien ja ohjaavien yksiköiden välillä, mikä edellyttää vuoropuhelua ja kaikkien toimijoiden tietoisuutta toiminnan päämääristä. Tärkeä osa omistajaohjauksessa on osakaskuntien yhteistyössä laatima kuntien jätepoliittinen ohjelma, jossa määritellään omistajien yhteinen tahtotila toiminnan tavoitteista ja kehittämisestä. Kun kunnilla on yhteinen jätepoliittinen näkemys, on jäteyhtiön helppo toimia näkemyksen mukaisesti.

Myös peruskunnille kuuluu tiettyjä jätehuollon palvelutehtäviä, joita ei ole annettu jäteyhtiön hoidettavaksi. Näitä tehtäviä ovat muun muassa vanhojen kaatopaikkojen hoito sekä ylijäämämaiden, puutarhajätteen ja kantojen vastaanotto.

Viranomaistehtäviä ei voida antaa jäteyhtiön hoidettavaksi, vaan jätehuoltoon liittyvä viranomaispäättökenttä on hoidettava kunnassa. Jätekuukon osakaskunnat ovat huolehtineet itse viranomaistehtävien hoidosta, mutta kunnilla on mahdollisuus tehdä yhteistyötä tehtävien hoitamisessa esimerkiksi yhteisen lautakunnan kautta. Viranomaistehtävien hoitoa varten on perustettu alueellinen jätelautakunta, jonka toiminta käynnistyi vuoden 2011 alusta alkaen.

Kunnat ja jäteyhtiö tekevät yhteistyötä säännöllisesti kokoontuvissa jätehuollon neuvottelukunnassa ja sen alaisissa työryhmissä, jotka toimivat yhteisinä keskustelufoorumeina ja mahdollistavat kaikkien osakaskuntien osallistumisen jätehuollon suunnitteluun. Tiedonkulkua yhtiön ja kuntien välillä on

parannettu ja selkeytetty myös sähköisesti muun muassa luomalla jäteyhtiön sisäiseen viestintään tarkoitettuun lähiverkkoon oma toimintaympäristö kunnan viranomaisille, tarjoamalla viranomaisille mahdollisuuden tarkastella jäterekisterin tietoja ja välittämällä säännöllisesti ajankohtaista tietoa kuntien yhteyshenkilöille sähköisellä uutiskirjeellä. Jäteyhtiö tekee lisäksi aktiivista yhteistyötä muiden jätelaitosten, yhdistysten ja yritysten sekä viranomaisten kanssa. Jätelautakunnan yhteistyö peruskuntien ja jäteyhtiön kanssa määritellään myöhemmin laadittavassa yhteistyöstrategiassa.

5.2.2 Tuottajan vastuulle kuuluva jätehuolto

Tuottajavastuujärjestelmällä tarkoitetaan tuottajan tai maahantuojan velvollisuutta huolehtia markkinoille myymiensä tuotteiden ja niistä syntyvän jätteen uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta sekä vastata näistä aiheutuvista kustannuksista. Tuottajavastuun tarkoituksena on sisällyttää uuden tuotteen hintaan sen koko elinkaaren aiheuttamat kustannukset.

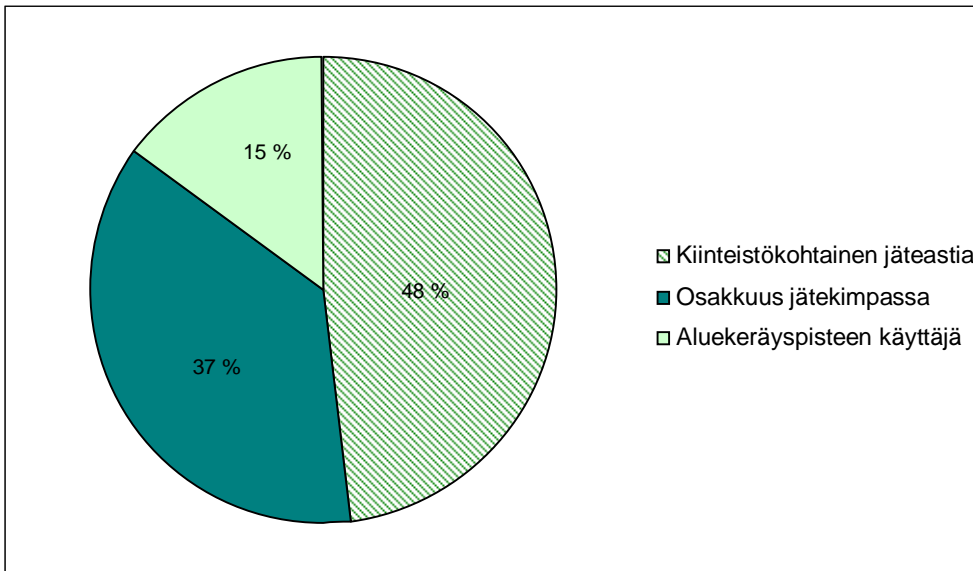
Tuottajavastuujätteiden jätehuollosta huolehtii tuottajayhteisö. Tuottajavastuun piiriin kuuluvat moottorikäyttöisen ja muun ajoneuvon tai laitteen renkaat ja niiden tuottajat; sanomalehdet, aikakauslehdet, toimistopaperit ja muut niihin rinnastettavat paperituotteet ja niiden tuottajat; pakkaukset ja niiden tuottajat; henkilöautot, pakettiautot ja niihin rinnastettavat muut ajoneuvot ja niiden tuottajat; sähkö- ja elektroniikkalaitteet ja niiden tuottajat sekä paristot ja akut ja niiden tuottajat. Pakkaukset ovat kuuluneet osittaisen tuottajavastuun piiriin, jolloin kunnat ovat vastanneet siitä osasta yhdyskuntajätteenä syntyvää pakkausjätettä, jota tuottaja ei ole ottanut vastuulleen. Ehdotuksessa jätelaiksi esitetään pakkausjätteen osalta täyttä tuottajavastuuta. Pakkausalat, joita tuottajavastuu koskee, on aaltopahvi, teollisuuskuitu, kuluttajakuitu, nestepakkauskartonki, muovi, lasi, metalli, pantilliset juomapakkaukset ja puu.

5.2.3 Elinkeinotoiminnan jätehuolto

Elinkeinotoiminnan jätteet kuuluvat jätteen haltijan järjestämisvelvollisuuden piiriin. Kunta voi ottaa myös elinkeinotoiminnan jätteitä järjestäänsä kuljetukseen, käsiteltäväkseen tai hyödynnettäväkseen jätteenhaltijan kanssa tehtävällä sopimuksella. Kunnalle on asetettu myös toissijainen vastuu elinkeinotoiminnan jätteistä, jos jätteenhaltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Tällä turvataan jätehuoltopalveluja elinkeinotoiminnan jätteen tuottajille silloin, kun yksityistä jätehuoltopalvelua ei tietyllä alueella ole kohtuullisesti saatavilla.

5.3 Jätteiden keräys, vastaanotto ja käsittely

Jätelaki sekä kunnalliset jätehuoltomääräykset velvoittavat jätteen haltijoita liittymään järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Taajamissa ja kuntien hyväksymillä perusnoutoalueilla jätehuoltoon liitytään joko kiinteistökohtaisella jäteastialla tai ns. kimppa-astialla. Muilla alueilla sijaitsevat kiinteistöt sekä vapaa-ajan käytössä olevat kiinteistöt voivat liittyä myös aluekeräyspisteisiin. Aluekeräyspisteet ovat jätelyhtiön ylläpitämiä keräyspaikkoja ja niiden käyttöoikeus on vain vuosimaksun maksaneilla kiinteistöillä.

Kuva 1. Järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittymistavat ja prosenttiosuudet vuonna 2009

Vähintään kymmenen asuinhuoneiston kiinteistöillä tulee olla erilliset keräysvälineet biojätteelle ja keräyskartongille. Lisäksi noin puolella vähintään kymmenen asuinhuoneiston kiinteistöistä on keräysvälineet keräyslasille ja pienmetallille. Alle kymmenen asuinhuoneiston kiinteistöiltä hyötyjätteet, biojätettä lukuun ottamatta, voidaan toimittaa ekopisteisiin, jäteasemille ja jätekeskukseen. Ekopisteet ovat jätelyhtiön ylläpitämiä hyötyjätteiden keräyspisteitä niille asuinkiinteistöille, joilla ei ole kiinteistökohtaista hyötyjätekeräystä. Pienikiinteistöille suositellaan biojätteen kiinteistökohtaista kompostointia ja noin 45 % omakotiloista on ilmoittanut kompostoivansa biojätteet. Myös pienikiinteistöt voivat liittyä biojätteen erilliskeräykseen tietyin ehdoin.

Jäteastian kokonsa tai määränsä vuoksi soveltumatonta jätettä, kuten metalli- ja sähköromua sekä rakennusjätettä, voi toimittaa paikallisille jäteasemille ja Kuopion jätekeskukselle. Jätelyhtiön toimialueella on 19 paikallista jäteasemaa. Kotitalouksissa syntyviä vaarallisten jätteiden pieneriä voi toimittaa vastaanottopisteille, joiden käyttöoikeus sisältyy perusmaksuun. Vaarallisia jätteitä vastaanotetaan 12 paikallisella jäteasemalla ja lisäksi keräysauto pysähtyy säännöllisesti yhdeksällä pysähdyspisteellä. Tuottajavastuun alaiset jätelajit, kuten esimerkiksi paperi ja romurenkaat toimitetaan tuottajayhteisön järjestämiin vastaanottopisteisiin.

Jätelaji	Kerätty määrä (t)
sekajäte	38 000
biojäte	6 530
pahvi ja kartonki	2 938
keräyslasi	482
pienmetalli	260
paperi	10 800
ongelmajäte (vaarallinen jäte)	634

Taulukko 4. Vuonna 2009 Jätekkon toimialueelta kerätty jätemäärä

Kaikki Jätekkon toiminta-alueelta kerättävä kunnan vastuulle kuuluva sekajäte⁸ kuljetetaan Kuopion jätekeskukselle. Jätekeskuksella vastaanotetaan, käsitellään, välivarastoidaan ja loppusijoitetaan yhdyskuntajätettä⁹. Jäteyhtiön toiminta-alueen jätteiden käsittely on keskitetty Kuopion jätekeskukseen. Kaikesta vastaanotetusta yhdyskuntajätteestä hyödynnettiin noin 26 % vuonna 2009. Jätettä on hyödynnetty pääosin materiaalina, koska Jätekkon toiminta-alueella tai lähialueilla ei ole jätteenpolttolaitosta. Kuopion jätekeskuksella sekajätteestä on jalostettu koneellisen käsittelyn avulla polttokelpoista energiajätettä, jota on toimitettu energiana hyödynnettäväksi. Vuonna 2009 energiahyödyntämiseen ohjatun yhdyskuntajätteen osuus oli noin 3 % kaikesta vastaanotetusta yhdyskuntajätteestä.

Kunnan vastuulle kuuluvat myös asumisessa syntyvien saostus- ja umpikaivolietteiden kuljetus, käsittely ja hyödyntäminen. Kuntien tulee huolehtia, että niiden käsittelylle ja hyödyntämiselle on varattu riittävä kapasiteetti. Lietteiden kuljettaminen on tällä hetkellä jäteyhtiön omistajakuntien alueella sopimusperusteista. Jäteyhtiö ylläpitää kuntien puolesta keskitettyä asiakasrekisteriä, jossa oli vuoden 2010 elokuussa noin 5500 lieteakaivoasiakasta kymmenestä osakaskunnasta. Rekisteriin on kerätty lisäksi kyselyjen avulla tietoa kiinteistöllä syntyvistä jätevesilietteistä ja niiden käsittelystä noin 11 000 kiinteistön osalta (elokuu 2010). Asiakasrekisterin tiedot auttavat ohjaamaan lietteitä asianmukaiseen käsittelyyn, kun olemassa olevat lieteakaivotiedot yhdistetään kaivojen tyhjennystietoihin. Voimassa olevien kunnallisten jätehuoltomääräysten sekä ns. hajajätevesiasetuksen (Valtioneuvoston asetus 542/2003 talousvesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla) mukaan umpi- ja saostussäiliöt on tyhjennettävä vähintään kerran vuodessa.

Kunnat huolehtivat lisäksi ylijäämämaiden ja puutarhajätteiden vastaanotosta ja käsittelystä. Suuri osa rakennuskohteesta poistetuista maamassoista eli ylijäämämaista läjitetään maankaatopaikoille sekä näitä pienemmille läjitysalueille. Ylijäämämaita hyödynnetään maisemoinnissa ja meluvallien rakentamisessa, mutta etenkin savimassat läjitetään usein kaatopaikoille. Useassa kunnassa ongelmana on läjitysalueiden täyttyminen. Valtakunnalliseksi tavoitteeksi onkin asetettu ylijäämämaiden uusiokäytön tehostaminen ja kaatopaikoille läjitettävien maa-ainemäärien vähentäminen. Puutarhajätteille suositellaan kiinteistökohtaista kompostointia, mutta ne voi

⁸ Sekajätettä on se osa yhdyskuntajätteestä, joka jää jäljelle, kun hyötyjätteet, ongelmajätteet ja erityisjätteet on lajiteltu erikseen. Sekajätteeseen kuuluvat materiaalit, jotka eivät sovellu mihinkään lajiteltavaan jakeeseen tai joista on liian työlästä erottaa eri jakeisiin kuuluvat osat.

⁹ yhdyskuntajäte on asumisessa syntyvä sekä laadultaan siihen rinnastettava hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvä jäte

toimittaa myös kunnan järjestämälle käsittelyalueelle. Maa-aineksia ja puutarhajätteitä otetaan vastaan myös Kuopion jätekeskuksella.

Maaperää pidetään pilaantuneena, kun siihen joutuneet aineet voivat aiheuttaa haittaa ihmisen terveydelle ja luonnolle, vähentää ympäristön viihtyisyyttä ja käyttöarvoa tai loukata muuten yleistä tai yksityistä etua. Pilaantuneita maa-alueita on eniten paikkakunnilla, joilla on paljon teollisuutta, liikennettä, energiantuotantoa ja jätteiden käsittelyä. Kunnan pilaantuneen maan puhdistusvastuu voi perustua pilaamiseen, alueen hallintaan tai viimekätiseen vastuuseen. Pilaantuneen maa-alueen saneerauksesta vastaa viimekädessä kunta, jos aiheuttajaa tai alueen haltijaa ei voi velvoittaa alueen kunnostamiseen. Pilaantuneen maan käsittelytoiminnalle on oltava ympäristölupa. Jättekukon toimialueella pilaantuneita maita otetaan vastaan ja käsitellään Ekokem-Palvelu Oy:n teollisuusjätteen käsittelykeskuksessa Kuopion Sorsasalossa. Toimialueen ulkopuolella lähimmät vastaanotto- ja käsittelypaikat ovat Iisalmessa Peltomäen jätekeskuksessa, Varkaudessa Riikinnevan jätelaitoksella ja Outokummussa Jyrinharjun käsittelyalueella.

5.4 Jäteneuvonta

Jäteneuvonta on kuntien lakisääteinen tehtävä, jonka tavoitteena on muun muassa luonnonvarojen käytön vähentäminen, loppukäsittelyyn päätyvän jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen sekä ihmisten arvoihin, asenteisiin ja käyttäytymistottumuksiin vaikuttaminen. Jätelain ja jäteasetuksen mukaan neuvontavelvollisuus jäteasioissa on Suomen ympäristökeskuksella, ELY-keskuksilla ja kunnilla. Myös tuottajayhteisöille kuuluu tiedotus- ja neuvontatehtäviä. Kunnat voivat siirtää neuvontatehtävänsä jätehuoltoyhtiöille, jotka voivat edelleen ostaa neuvontapalvelun muilta ulkopuolisilta tahoilta.

Jättekukko hoitaa kunnille lakisääteisesti kuuluvaa jätehuollon neuvontaa osakaskuntiensa puolesta. Yhtiössä suoraa asiakasneuvontaa tehdään puhelimitse, sähköpostitse, kirjeitse sekä erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Ajantasaista tietoa tuotetaan nettisivuille, esitteisiin ja medialle. Yhtiö tekee tiivistä yhteistyötä useiden alueellisten (Martat, koulut, oppilaitokset) ja valtakunnallisten (JLY) toimijoiden kanssa. Vuosittain kampanjoidaan erilaisin teemoin.

5.5 Kehityshankkeet

Viimeaikaisissa ja käynnissä olevissa, pääasiassa kuntien jäteyhtiön kehityshankkeissa painottuvat jätteiden hyödyntämisen tehostaminen ja ympäristökuormituksen vähentäminen sekä helppojen ja edullisten jätehuoltopalvelujen tarjoaminen toimialueen asukkaille.

Jätteiden keräys ja kuljetus

- Saostus- ja umpikaivolieterekisteri: jäteyhtiön 12 osakaskuntaa on mukana yhteistyössä, jossa kuljetettujen jätevesilietteiden käsittelymaksu laskutetaan keskitetysti jätemaksujen yhteydessä. Osalla kuljettajilla on käytössään kännykät, joiden sovelluksen avulla tieto lietekaivon tyhjennyksestä siirtyy suoraan jätehuollon asiakasrekisteriin (2010)
- Jäteastioiden hankinta- ja ylläpitopalvelu: kotitalouksien ja julkisen hallinnon jäteastiat on siirretty jäteyhtiön hankinta- ja ylläpitovastuulle Kuopiossa vuoden 2010 alussa. Toimintamalli

laajeni Siilinjärvelle vuonna 2011. Muutoksen tavoitteena on tuottaa asiakkaille kustannussäästöjä ja kehittää kuljettajien toimintaympäristöä

- Yksityisteiden aluekeräyspisteet: yksityisteille tarjotaan liittymisvaihtoehtona aluekeräyspistettä, jonka käyttöoikeus on vain tiekunnan jäsenillä. Tiekuunta vastaa paikan perustamisesta ja kunnossapidosta, jäteyhtiö vastaa riittävästä astiakapasiteetista ja tyhjennyksistä (2010)

Jätteen käsittely ja hyödyntäminen

- Sekajätteen murskaus: Kuopion jätekeskuksella sekajätteestä jalostetaan koneellisen käsittelyn avulla polttokelpoista energiajätettä. Murskauksessa syntyvä ylite ohjataan polttoon ja hienoaines kompostoidaan ja hyödynnetään peittomateriaalina jätetäytössä
- Rakennusjätteen tehostettu lajittelu: Kuopion jätekeskuksella syntypaikkalajitellusta rakennusjätteestä erotellaan erillisessä lajittelupisteessä erilleen kierrätykseen soveltuvat jakeet sekä energiahyötykäyttöön soveltuva materiaali (mm. muovi ja pahvi). Vain hyödyntämiskelvottomat jakeet ohjataan jätepenkkaan (2010)
- Kiinteistökohtainen kompostointi: biojätteen lajittelumahdollisuuksien tehostamista selvitettiin tarjoamalla kotitalouksille käyttöön tyhjennettävät kompostorit välineineen, tehostettua neuvontaa ja kompostorin tyhjennyspalvelu. Tutkimukseen osallistuneissa talouksissa lajitteluaktiivisuus kasvoi ja lajittelu sujui keskimääräistä paremmin (2009-2010)
- Selvitys ylijäämämaiden ja auraslumien sijoittamisesta: Kuopiossa on tehty laaja selvitys ylijäämämaiden ja auraslumien sijoittamisesta ja hyötykäytöstä. Ylijäämämaat ja läjitysalueiden tarve huomioidaan tällä hetkellä mm. kaavoitus- ja suunnitteluprosesseissa entistä paremmin. Hankkeessa kehitettyjä uusia toimintatapoja voidaan hyödyntää myös Kuopion ulkopuolisilla alueilla (2009)
- Pieksämäen biokaasulaitoksen esiselvitys: jäteyhtiö on mukana projektissa, jossa selvitetään Pieksämäelle sijoitettavan keskitetyn biokaasulaitoksen toteutettavuutta. Laitoksessa käsiteltäisiin Pieksämäen, Suonenjoen ja mahdollisesti Mikkelin jätevesilaitoksilla syntyvät lietteet, jäteyhtiön toimialueelta erilliskerättävät biojätteet sekä kaupan ja teollisuuden biojätteitä. Jo nyt on todettu, että laitoksen kannattavuuden edellytys on vähintään 19 000 tonnin jätemäärä, joka saadaan em. jätteistä. Selvityksen loppuraportti valmistuu marras-joulukuussa 2010 (2009–2010)
- Pohjois-Karjalan liikennebiokaasuverkoston kehityshanke: jäteyhtiö on mukana Joensuun Seudun Jätehuolto Oy:n vetämässä liikennebiokaasun kehittämishankkeessa, jonka tavoitteena on liikennebiokaasun jakeluverkoston kehittäminen Pohjois-Karjalaan sekä tiedon tuottaminen liikenteen uusiutuvista energialähteistä. Mikäli liikennebiokaasun tuottaminen kaatopaikka- ja/tai mädätyslaitoksen biokaasusta todetaan kannattavaksi, voidaan tuloksia hyödyntää myös Jätekuon toimialueella (2010–2012).

6 TAVOITTEITA JA TOIMENPITEITÄ KAUDELLE 2011 – 2015

Kuntien jätepoliittisessa ohjelmassa määritellään kuusi tavoitetilaa, joilla toteutetaan vuoden 2015 visiota. Tavoitetilojen yhteisenä päämääränä on jätehuollon kehittäminen niin, että ehkäistään jätteen syntymistä, vähennetään haitallisia ympäristövaikutuksia, tehostetaan jätteiden hyötykäyttöä, tarjotaan asukkaille hyvä jätehuollon palvelutaso sekä selkeytetään jätehuollon eri toimijoiden työnjakoa ja vastuita.

Tavoitetilat on jaoteltu kuuden asiakokonaisuuden alle:

1. Jätteiden synnyn ehkäisyn ja tuotteiden uudelleenkäytön edistäminen
2. Jätteiden tehokas hyödyntäminen
3. Ympäristövastuullisen toiminnan edistäminen jätehuollossa
4. Riittävä jätehuollon palvelutaso ja kattava palveluverkosto
5. Eri kohderyhmät tavoittava neuvonta, valistus ja tiedotus
6. Selkeät jätehuollon toimijoiden roolit ja toimiva yhteistyö

Jokaista tavoitetilaa taustoitetaan ohjelman valmisteluvaiheen kuulemisaineistoon sekä lainsäädäntöön ja jätepoliittisiin tavoitteisiin liittyvillä tiedoilla. Kehittämiskohteet on valittu kuulemisaineiston sekä muissa suunnitelmissa ja ohjelmissa esitettyjen tavoitteiden perusteella. Valtakunnallisen jätesuunnitelman lisäksi tavoiteasettelua ovat ohjanneet etenkin alueelliset Itä-Suomen ja Keski-Suomen jätesuunnitelmat.

Tavoitetilakuvaukset on pyritty rakentamaan niin, että ne noudattavat jätelain etusijajärjestystä. Etusijajärjestyksen mukaan kaikessa toiminnassa on ensisijaisesti vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä syntyy, se on valmistettava uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä. Vasta jos kierrättäminen ei ole mahdollista, tulee jäte hyödyntää muulla tavoin, kuten energiana. Hyödyntämisen ollessa mahdotonta jäte on loppukäsiteltävä. Tiettyjen jätevirtojen osalta hierarkiasta voidaan poiketa, jos se on elinkaariajattelun mukaisesti perusteltua jätteen syntymistä ja jätehuoltoa koskevien kokonaisvaikutusten osalta. Hierarkiasta voidaan siis poiketa, jos voidaan osoittaa haitallisten ympäristövaikutusten alenevan käytettäessä hierarkiassa alempana olevia menetelmiä.

Tavoitetilakuvauksen ja taustatietojen jälkeen esitetään tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavia kehittämistoimenpiteitä vastuutahoineen sekä tavoitteiden toteutumisen seuranta. Toimenpiteiden toteuttamisesta vastuullisina tahoina esitetään toimenpiteestä riippuen jätelautakunta, jätelyhtiö, kunnat ja/tai kunnan ympäristötoimi. Kunnan ympäristötoimella tarkoitetaan tässä yhteydessä jätelain ehdotuksessa määritellyn ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa. Toimenpiteen toteuttamisessa tarpeelliseksi nähdyt yhteistyötahot on esitetty sulkeissa varsinaisten vastuutahojen jälkeen. Alueellinen jätelautakunta seuraa ohjelman toteutumista vuosittain ja laatii tarkemman seurantaraportin vuosina 2013 ja 2015.

6.1 Jätteiden synnyn ehkäisyn ja tuotteiden uudelleenkäytön edistäminen

Tavoite vuoteen 2015

Kunnat painottavat jätteiden synnyn ehkäisyä¹⁰ omassa toiminnassaan sekä julkisissa hankinnoissa. Eri kohderyhmät saavat riittävästi tietoa jätteiden synnyn ehkäisystä ja tuntevat omat jätteen vähentämismahdollisuutensa. Käyttökelpoisten tuotteiden ja materiaalien, etenkin rakennusjätteiden, uudelleenkäyttö¹¹ on järjestetty tehokkaasti. Uudelleenkäytettävälle materiaalille on riittävästi vastaanottopisteitä koko toimialueella. Yhteistyötä jätteen määrän vähentämiseksi ja uudelleenkäytön edistämiseksi tehdään aktiivisesti eri yhteisöjen ja yritysten kanssa.

Tausta

Jätelain mukaan kaikessa toiminnassa on ensisijaisesti vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteena on yhdyskuntajätteen määrän kääntäminen laskuun vuoteen 2016 mennessä, mikä luo merkittäviä haasteita jätteiden synnyn ehkäisylle. Myös Itä-Suomen jätesuunnitelman yksi päätavoite on jätteen määrän vähentäminen. Jätteiden syntymisen ehkäisemiselle on kuitenkin vaikeaa asettaa suoria tavoitteita, koska jätepolitiikalla voidaan vaikuttaa vain rajallisesti markkinoilla vallitseviin olosuhteisiin. Jätteen synnyn ehkäisy on sidoksissa tuotteiden koko elinkaareen ja syntyvien jätteiden määrän ratkaisevat pitkälti tuotannossa ja kulutuksessa tehtävät päätökset.

Kuntaliiton mukaan jätehuollolliset keinot ehkäistä jätteen syntyä ovat ensisijaisesti neuvonnallisia ja asenteisiin vaikuttavia. Esimerkiksi kohderyhmittäin suunniteltu ja toteutettu neuvonta on todettu toimivaksi keinoksi. Neuvonnalla ja asennekasvatuksella on tärkeä rooli jätteen määrän vähentämisessä, koska vastuullinen toiminta edellyttää riittävää tietoa omista vaikutusmahdollisuuksista. Tämän vuoksi riittävä osa neuvonnan resursseista tulisi käyttää jätteen synnyn ehkäisyn neuvontaan. Myös ohjelman valmisteluvaiheen kyselyissä toivottiin enemmän jätteiden synnyn ehkäisyyn liittyvää neuvontaa ja tiedotusta.

Kunnilla on hyvät edellytykset toimia esimerkkinä ja tiennäyttäjänä huomioimalla jätteiden synnyn ehkäisy kattavasti omissa toiminnoissa. Kuntaliiton näkemyksen mukaan jätteen synnyn ehkäisytoimien onnistumisessa oleellista onkin kunnan muut kuin neuvonnalliset toimet. Esimerkiksi yhteistyöverkostojen luomisessa kunnan ja kunnassa toimivien yhteisöjen ja yritysten välille on kunnan aktiivisella otteella tärkeä rooli. Yhteistyöverkostojen avulla voidaan saavuttaa moninkertainen vaikuttavuus jätteiden välttämistä koskevan tiedon levittämisessä ja omaksumisessa verrattuna pelkkään jäteneuvontaan. Kuntaliiton mukaan vähäjätteisten toimintamallien kehittäminen sekä kokemusten ja tietojen vaihto kunnan eri toimiyksikköjen välillä edellyttää omaa yhteistyöverkostoaan. Verkostolla tulee olla yhteydet myös muiden kuntien sekä valtion ja väliportaana hallinnon vastaaviin verkostoihin tietojen ja

¹⁰ jätteen synnyn ehkäisy on toimintaa, jossa huolehditaan, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän. Toiminnassa edistetään tuotteen uudelleenkäyttöä, pidennetään tuotteen käyttöikää tai ehkäistään muulla tavoin jätteen syntymistä.

¹¹ uudelleenkäyttö on tuotteen tai sen osan käyttäminen uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu.

kokemusten vaihtamiseksi parhaista käytännöistä. Myös kunnan oma hankintapolitiikka on tärkeässä roolissa syntyvän jätteen määrän vähentämisessä. Jätepoliittisen ohjelman valmisteluvaiheen kuulemisen yhteydessä hankintatoimella todettiin olevan paljon potentiaalia jätteiden synnyn ehkäisyssä. Ympäristötekijöiden huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa on asetettu tavoitteeksi muun muassa Kuopion ja Siilinjärven ympäristöohjelmissa.

On huomattava, että kunnat voivat vaikuttaa jätepolitiikallaan lähinnä asumisessa ja julkisessa toiminnassa syntyviin jätteisiin. Suuren mittakaavan tuotannollinen toiminta kuten pk-yrityksetkin jäävät tämän ohjelman vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Ympäristöministeriö on laatimassa ohjeistuksia jätteen synnyn ehkäisyyn ja materiaalitehokkuuden edistämiseksi elinkeinoelämän toiminnoissa. Tuotannon materiaalitehokkuuden parantamiseksi esitetään kokeiltavaksi muun muassa toimialakohtaisia materiaalitehokkuussopimuksia, joihin liittyvät toimialajärjestöt ja yritykset sitoutuisivat pyrkimään tavoitteeksi asetettuihin pienempiin jätemääriin ja materiaalitehokkuuden lisäämiseen itse valitsemillaan keinoilla.

Tuotteiden ja materiaalien uudelleenkäyttö on vahvasti sidoksissa jätteiden synnyn ehkäisyyn, koska myös uudelleenkäytössä on kyse jätteen välttämisestä. Ohjelman valmisteluvaiheen kyselyssä Jätekuoron toimialueen vakituisilta ja vapaa-ajan asukkailta tiedusteltiin heidän aktiivisuuttaan kierrättää käyttökelpoisia tavaroita sekä tyytyväisyyttä tarjottuihin kierrätysmahdollisuuksiin. 70 % vastaajista ilmoitti kierrättävänsä tavaroita, mutta lähes 20 % asukkaista piti käyttökelpoisten tavaroiden vastaanottoa puutteellisesti järjestettynä. Tavaroiden uudelleenkäyttämismahdollisuuksien parantaminen nousikin yhdeksi keskeisimmistä teemoista kysyttäessä asukkailta odotuksia ja toiveita jätehuoltoon kohtaa tulevaisuudessa. Myös luottamushenkilöistä lähes kolmasosa oli tyytymättömiä mahdollisuuksiin kierrättää tavaroita. Sidosryhmien kuulemisaineistossa sekä alueellisissa palaverissa korostuivat etenkin rakennusjätteiden vastaanoton parantamista ja uudelleenkäytön edistämistä koskevat toiveet.

Valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoitteena on edistää uudelleenkäyttö- ja korjauskelpoisten tuotteiden ja rakennusosien palauttamista uudelleenkäyttöön eri toimijoiden yhteistyöllä. Itä-Suomen ja Keski-Suomen jättesuunnitelmien tavoitteena on edistää erityisesti rakennusmateriaalien uudelleenkäyttöä ja kierrätystä muun muassa rakennusmateriaalien kierrätysasemia perustamalla ja koulutusta lisäämällä. Jätelain mukaan viranomaisten ja julkisoikeudellisten laitosten tai yhteisöjen tulee käyttää omassa toiminnassaan mahdollisuuksien mukaan korjattavia, uudelleenkäytettäviä, kierrätettäviä tai kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuja tuotteita.

Toimenpide	Vastuu	Seuranta
Selvitetään jätteen määrän vähentämisen ohjauskeinoja mukaan lukien taloudelliset ohjauskeinot	jätelautakunta, jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> • käyttöönotetut ohjauskeinot • jätetaksa
Jätteen synnyn ehkäisy ja materiaalitehokkuus sisällytetään kuntien hankintaohjeisiin ja huolehditaan hankinnoista vastaavien henkilöiden/hankintatoimen riittävästä koulutuksesta	kunnat	<ul style="list-style-type: none"> • kuntien hankintaohjeet • koulutusten lkm
Vähäjätteiset toimintatavat määritellään kuntien toimintatapaohjeisiin	kunnat	<ul style="list-style-type: none"> • kuntien toimintatapaohjeet
Osallistutaan jätteiden synnyn ehkäisyä ja materiaalitehokkuutta edistäviin hankkeisiin	kunnan hallintokunnat toimialoillaan; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> • hankkeiden lkm
Verkostoidutaan eri yhteistyötahojen kanssa kokemusten ja käytäntöjen vaihtamiseksi ja kehittämiseksi esim. osallistamalla koulutuksiin, seminaareihin ja hankkeisiin	kunnan hallintokunnat toimialoillaan; jätelautakunta; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> • tapahtumien ja hankkeiden lkm
Kootaan ja jaetaan materiaalia ja tietoa asukkaille jätteen synnyn ehkäisystä	jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> • jaettu materiaali
Kootaan ja tuotetaan toimialakohtaisia, käytännöntasoisia esimerkkejä mahdollisuuksista ehkäistä jätteen syntymistä	kunnan hallintokunnat toimialoillaan; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> • jaettu materiaali
Ohjataan yrityksiä käyttämään vertailujärjestelmiä, joilla omaa jätemäärää voidaan verrata vastaavien yritysten jätemääriin	kunnan ympäristötoimi; kunnan elinkeinoasiamies tmv.	<ul style="list-style-type: none"> • käyttöönotetut järjestelmät
Kootaan (päivitettävä) palveluopas jätteen määrän vähentämistä ja tuotteiden uudelleenkäyttöä edistävästä palveluista (mm. kirpputorit, kierrätyskeskukset, korjaus-, vuokraus- ja lainauspalvelut)	kunnan ympäristötoimi	<ul style="list-style-type: none"> • opas, tehty/ei tehty
Perustetaan kohtuullisesti saavutettavia, seudullisia rakennustarvikepankkeja	kunnat; jäteyhtiö; (3. sektori)	<ul style="list-style-type: none"> • rakennustarvikepankkien lkm

6.2 Jätteiden tehokas hyödyntäminen

Tavoite vuoteen 2015

Yhdyskuntajätteiden syntypaikkalajitteluun ja biojätteen omatoimiseen kompostointiin kannustetaan monipuolisia keinoja käyttäen. Hyödynnettäväksi¹² kelpaavat jätteet, mukaan lukien biojätteet ja haja-asutuksen lietteet kerätään tehokkaasti talteen. Kierrätykseen¹³ soveltumaton jäte hyödynnetään energiana alueen olosuhteisiin sopivalla tavalla. Yhdyskuntajätteen riittävä käsittelykapasiteetti on varmistettu, ja jätepenkkaan päätyy vain sellaista biohajoavaa yhdyskuntajätettä, jolle muunlainen käsittely¹⁴ ei ole mahdollista.

Tausta

Jätteen hyötykäytön lisäämiseen ja biohajoavan jätteen kaatopaikkasijoituksen vähentämiseen liittyviin valtakunnallisiin tavoitteisiin pääseminen edellyttää tehokasta syntypaikkalajittelua. Jätepoliittisen ohjelman valmisteluvaiheen asukkaille suunnatun kyselyn mukaan yli 80 % vastaajista pitää jätteiden lajittelua helppona ja yli 70 % uskoo lajittelulla olevan vaikutusta ilmastonmuutoksen ehkäisyssä. Etenkin keräyspaperi, -lasi ja -kartonki lajitellaan tehokkaasti sekä vakituisissa että vapaa-ajan talouksissa. Lähes 20 % vakituisista asukkaista ilmoitti kuitenkin, ettei lajittele biojätettä ja vuonna 2009 tehdyssä kotitalousjätteiden lajittelututkimuksessa noin viidesosan jäteastioiden sisällöstä todettiin olevan elintarvikeperäistä biojätettä. Valmisteluvaiheen kyselyissä esitettiin runsaasti toiveita koskien biojätteen lajittelu- ja keräysmahdollisuuksien parantamista. Erityisesti toivottiin vaihtoehtoja perinteiselle kiinteistökohtaiselle kompostoinnille ja biojätteen erilliskeräykselle.

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa yhdyskuntajätteen syntypaikkalajittelun edistämiseksi esitetään muun muassa jätetaksan rakenteen ja kannustavuuden kehittämistä. Myös Itä-Suomen jätesuunnitelman mukaan hyötyjätteiden lajitteluun ja omatoimiseen kompostointiin tulee kannustaa monipuolisia keinoja käyttäen. Valmisteluvaiheen kyselyyn vastanneista luottamushenkilöistä lähes 80 % oli samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että hyötyjätteiden kiinteistökohtaista keräystä tulisi laajentaa ja yli 70 %:n mielestä biojätteen lajittelun tulojen tulisi koskea myös omakotitaloja. Vain noin puolet luottamushenkilöistä koki jätetaksan kannustavan jätteiden lajitteluun.

Kuntien tulee huolehtia haja-asutuksen lietteiden tehokkaan keräilyn ja riittävän käsittelykapasiteetin järjestämisestä. Valtakunnallisena tavoitteena on, että vuonna 2016 kaikki syntyvä yhdyskuntaliete hyödynnetään joko maanparannuskäytössä tai energiana. Itä-Suomen jätesuunnitelmassa esitetään, että pääosa lietteistä ja biojätteistä käsitellään biokaasulaitoksissa. Biokaasu tulee hyödyntää joko energiana tai liikennebiokaasuna.

Biohajoavan jätteen hyödyntäminen energiana on tarpeellista, jotta saavutetaan EU:n asettamat tavoitteet biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoituksen vähentämiseksi vuoteen 2016 mennessä. Energiahyödyntämiseen tulee kuitenkin ohjata etusijajärjestyksen

¹² jätteen hyödyntäminen on toimintaa, jossa jäte käytetään hyödyksi materiaalina tai energiana siten, että sillä korvataan kyseiseen tarkoitukseen muutoin käytettäviä aineita tai esineitä.

¹³ kierrättäminen on toimintaa, jossa hyödynnetään jätteen sisältämä aine

¹⁴ jätteen käsittely on jätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä

mukaisesti vain sellaista jätettä, jota ei voi kierrättää ekotehokkaasti tai kohtuullisin kustannuksin. Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa esitetään kierrätykseen soveltumattoman jätteen energiahyötykäytön lisäämistä niin, että vuonna 2016 jätteistä hyödynnetään energiana 30 %. Jätepoliittisen ohjelman valmisteluvaiheen kyselyjen vastaajista noin 90 % oli sitä mieltä, että jätteiden laitosmaista hyödyntämistä energiana tulisi lisätä. Kaiken kaikkiaan selkeä pääpaino valmisteluvaiheen kuulemisessa esitetyissä mielipiteissä ja toiveissa oli jätteen hyödyntämisen merkittävässä lisäämisessä. Kuitenkin vain noin puolet vakituisista ja vapaa-ajan asukkaista olisi valmiita maksamaan siitä, että jätteitä saadaan ohjattua nykyistä enemmän hyötykäyttöön. Luottamushenkilöistä vain kolmasosa nostaisi jäteastian tyhjennyshintaa, jotta hyötykäyttöä saataisiin lisättyä.

Toimenpide	Vastuu	Seuranta
Laajennetaan biojätteen lajitteluvollisuutta asuinhuoneistomäärältään pienempiin kiinteistöihin	jätelautakunta; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> jätehuoltomääräykset
Osallistutaan ja kehitetään hankkeita kiinteistökohtaisen kompostoinnin edistämiseksi	jäteyhtiö; kunnat	<ul style="list-style-type: none"> kompostoivien talouksien määrä (%)
Kannustetaan jätetaksalla hyötyjätteiden tehokkaampaan syntypaikkalajitteluun	jäteyhtiö; jätelautakunta	<ul style="list-style-type: none"> jätetaksa hyötyjätteiden keräysmäärät
Edistetään biojätteiden ja lietteiden laitosmaista käsittelyä	jäteyhtiö; kunnat: tekninen toimi, kaavoitus	<ul style="list-style-type: none"> käsittelylaitosten lkm ja kapasiteetit
Ennakoidaan suunnitelmallisesti rakennus- ja purkujätteiden hyötykäyttökohteita kunnassa (selvitys/hanke)	kunnat	<ul style="list-style-type: none"> selvitysten ja hankkeiden lkm hyötykäyttökohteiden lkm
Lisätään ohjausta ja neuvontaa rakennus- ja purkujätteiden hyödyntämisen edistämiseksi	kunnat: rakennusvalvonta ja ympäristötoimi; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> ohjaus ja neuvonta eri keinoin, toteutettu/ei toteutettu
Huomioidaan elinkaariajattelu toimenpiteitä suunniteltaessa	jäteyhtiö; kunnat	<ul style="list-style-type: none"> tehdyt arvioinnit/tarkastelut
Jatketaan jätteenpolttomahdollisuuksien selvittämistä ja pyritään löytämään pysyvä ratkaisu jätteiden energiasisällön hyödyntämiseksi	jäteyhtiö; kunnat	<ul style="list-style-type: none"> energiana hyödynnetyn yhdyskuntajätteen määrä

6.3 Ympäristövastuullisen toiminnan edistäminen jätehuollossa

Tavoite vuoteen 2015

Yhdyskuntajätteen jätetuollon liittymisvelvollisuuden seuranta on saatu edelleen kehitettyä, ja asuin- ja julkisikiinteistöt kuuluvat järjestetyn jätteenkuljetuksen piiriin. Roskaantumista ehkäistään monipuolisin keinoin ja keräyspisteet ympäristöineen ovat siistejä. Biojätteen omatoimista käsittelyä kiinteistöllä ja haja-asutuksen¹⁵ lietteiden ohjautumista asianmukaiseen käsittelyyn valvotaan tehokkaasti. Yritysten jätetuolto toteutuu ympäristövastuullisesti, ja sen ohjaukseen ja valvontaan on riittävät viranomaisresurssit.

Tausta

Jätteistä ja haja-asutuksen jätevesistä sekä jätetuollosta syntyy haitallisia ympäristövaikutuksia, joita pyritään ehkäisemään mahdollisimman tehokkaasti. Ilmastovaikutuksiltaan ongelmallisia kasvihuonekaasupäästöjä voidaan vähentää mm. biohajoavien jätteen tehokkaalla ohjauksella pois jätteenkasta. Jätetuollon ilmastovaikutuksista noin 90 % aiheutuu kaatopaikoille loppusijoitettujen biohajoavien jätteen aiheuttamista metaanipäästöistä. Kasvihuonekaasujen hallintaan vaikutetaan myös esimerkiksi kuljetuslogistiikkaan ja kaatopaikkakaasujen talteenottoon liittyvillä ratkaisulla. Nämä ovat operatiiviseen toimintaan liittyviä päätöksiä, jotka tekee jätetuolto. Haitallisten päästöjen syntymistä voidaan ehkäistä myös vaikuttamalla jätteen omatoimiseen polttoon.

Itä-Suomen jätetuollitelmassa painotetaan kuntien velvollisuutta huolehtia siitä, että kaikki vakituiset ja vapaa-ajan asunnot ovat liittyneet järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Myös saostuskaivolietteiden keräys on osa järjestetyn jätetuollon valvontaa. Haja-asutusalueen lietteiden kuljetuksen ja käsittelyn asianmukaisuuden valvonnan lisäksi kunnilla on velvollisuus informoida haja-asutusalueella sijaitsevia kiinteistöjä jätteenkäsittelyä koskevan asetuksen (542/2003) velvoitteista ja määräajoista. Haja-asutusalueilla lietemäärien odotetaan kasvavan haja-asutuksen jätevesipäästöjä säätelevän lainsäädännön tiukkenemisestä ja tehostetusta neuvonnasta johtuen, mikä luo haasteita valvonnan henkilöstöresurssien riittävyydelle.

Roskaantumisen ehkäisemiseen voidaan vaikuttaa jätetuollon liittymisvelvollisuuden seuraamisen, riittävien valvonnan resurssien ja asenteita muokkaavan tiedottamisen lisäksi myös muun muassa keräyspisteiden tarkoituksenmukaisella sijoittamisella ja yhteiskäytössä olevien keräyspisteiden riittävällä mitoituksella. Ohjelman valmisteluvaiheen kyselyssä vakituiset asukkaat toivoivat etenkin ekopisteiden ja vapaa-ajan asukkaat aluekeräyspisteiden ulkoasun ja siisteyden parantamista. Noin kolmasosa aluekeräyspisteen käyttäjistä koki, ettei jätteen ympäristö pysy siistinä ja lähes kolmasosa aluekeräyspistettä käyttävistä vapaa-ajanasukkaista piti jätteen tyhjennysväliä liian pitkinä.

¹⁵ haja-asutuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä vesihuoltolain (119/2001) tarkoittamia vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen toiminta-alueiden ulkopuolisia alueita sekä myös toiminta-alueilla olevia asuinkiinteistöjä, joilla jätevesien puhdistaminen hoidetaan kiinteistökohtaisesti

Toimenpide	Vastuu	Seuranta
Selvitetään jätehuollon valvontaan käytettävissä olevat resurssit ja resurssitarve (htv/asukas)	kunnan ympäristötoimi; jätelautakunta	<ul style="list-style-type: none"> resurssit, selvitetty/ei selvitetty
Kunnan toimipisteiden, kuten päiväkotien ja koulujen lajittelumahdollisuudet saatetaan yhdenmukaiselle tasolle. Kunnat toimivat esimerkkinä muille toimijoille huolehtimalla toimipisteidensä jätehuollon asianmukaisuudesta	kunnat	<ul style="list-style-type: none"> toimipisteiden lajittelumahdollisuudet
Seurataan säännöllisesti jätehuollon liittymisvelvollisuuden toteutumista	jätelautakunta; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> liittymisprosentti
Luodaan toimintamalli roskaantumistapausten hoitamiseen ja tarkastellaan mahdollisuus yhdenmukaistaa valvonnan käytäntöjä osakaskunnissa	kunnan ympäristötoimi; jätelautakunta; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> toimintamalli, tehty/ei tehty
Huolehditaan, että kaikki asuinkiinteistöjen liete-kaivot ovat rekisterissä, tyhjennykset kirjataan asianmukaisesti ja niistä tehdään tarvittavat raportit	jätelautakunta; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> haja-asutusalueen kiinteistöjen määrä (%) liete-kaivorekisterissä kirjatut tyhjennykset (%:lta kiinteistöjä)
Lisätään ohjausta ja neuvontaa lietteiden asianmukaisesta käsittelystä ja pienpuhdistamoiden kunnossapidosta ja hoidosta sekä osallistutaan muiden tahojen vetämiin neuvontahankkeisiin	kunnan ympäristötoimi; (SYKE, ELY)	<ul style="list-style-type: none"> ohjaus ja neuvonta eri keinoin, toteutettu/ei toteutettu
Valvotaan purkujätteiden ohjautumista asianmukaiseen käsittelyyn ja osallistutaan aiheesta käsitteleviin koulutuksiin	kunnat: ympäristötoimi ja rakennusvalvonta	<ul style="list-style-type: none"> purkuilmoitusten käsittely koulutusten lkm
Edistetään pakkausmerkintöjen selkeyttämistä jätteen omatoimisen polton vähentämiseksi esim. järjestöjen kautta vaikuttamalla	jäteyhtiö; jätelautakunta; kunnat	<ul style="list-style-type: none"> muutokset pakkausmerkinnöissä
Kevennetään aluekeräyspisteiden kuormitusta jätetaksalla ohjaamalla, neuvontaa lisäämällä ja mitoitusta optimoimalla	jätelautakunta; jäteyhtiö; kunnat	<ul style="list-style-type: none"> jätetaksa roskaantumisolmoitusten lkm irtoroskan määrä (m³)

Edistetään jätekimppojen muodostamista etenkin haja-asutusalueille	jäteyhtiö; jätelautakunta	<ul style="list-style-type: none"> • jätekimppojen lkm
Osallistutaan ja järjestetään siisteyskampanjoita roskaantumisen ehkäisemiseksi	kunnat; jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> • kampanjoiden lkm

6.4 Riittävä jätehuollon palvelutaso ja kattava palveluverkosto

<p>Tavoite vuoteen 2015</p> <p>Kattavalla ja yhtenäisellä palveluverkostolla on varmistettu helposti saavutettavat kunnalliset jätehuollon palvelut koko toimialueella. Etenkin vaarallisten jätteiden ja rakennusjätteiden keräystä on tehostettu. Jätteiden keräyspisteet sijaitsevat toiminnallisesti hyvillä paikoilla ja kaavoituksessa huomioidaan jätehuollon tilatarpeet. Puutarhajätteitä ja ylijäämämaita otetaan vastaan jokaisessa osakaskunnassa yhtenäisen toimintamallin mukaisesti. Myös yrityksiä palvellaan kapasiteetin mahdollistamissa rajoissa.</p>

Tausta

Ohjelman valmisteluvaiheen kyselyjen perusteella Jättekukon toimialueella ollaan pääosin tyytyväisiä palveluverkoston. Yli 70 % vakituisista ja yli 60 % vapaa-ajan asukkaista oli ohjelman valmisteluvaiheen kyselyjen mukaan tyytyväisiä ekopiste-, jäteasema- ja ongelmajätepalveluihin. Palveluihin oli tyytyväisiä myös noin 70 % luottamushenkilöistä. Tyytymättömyyttä oli lähinnä jäteaseman aukioloaikoihin ja hinnoitteluun sekä ongelmajätteen saavutettavuuteen. Yli puolet vastaajista vastusti kuitenkin perusmaksun korottamista, jotta ongelmajätteen vastaanottoverkostoa voitaisiin kehittää tai jäteaseman aukioloaikoja lisätä.

Tyytyväisyydessä jätekuljetuksiin oli merkittäviä eroja riippuen jätehuollon järjestämistavasta. Kaikkein tyytyväisimpiä palveluun olivat jätekimppaan kuuluvat vakituiset asukkaat, joista tyytyväisiä oli 92 %. Tyytymättömiä olivat puolestaan aluekeräyspistettä käyttävät vapaa-ajan asukkaat, joista tyytyväisiä oli vain noin puolet. Omalla astialla jätehuollon järjestäneistä vakituisista ja vapaa-ajan asukkaista noin 80 % oli tyytyväisiä kuljetuspalveluun. Aluekeräyspisteen käyttäjät olivat selvästi tyytymättömiä myös järjestetyn jätteenkuljetuksen kustannuksiin, kun omalla astialla jätehuoltoon liittyneistä ja jätekimppaan kuuluvista asukkaista reilusti yli puolet piti jäteastian tyhjennyshintaa kohtuullisena.

Lähes 20 % vakituisista asukkaista ilmoitti, ettei saa itse järjestettyä kuljetusta isokokoisille jäte-esineille niiden asianmukaisiin vastaanottopaikkoihin. Myös viidesosa luottamushenkilöistä piti isokokoisten jäte-esineiden vastaanottoa puutteellisesti järjestettynä. Keski-Suomen jätesuunnitelmassa esitetään, että etenkin haja-asutusalueilla tulisi tarkastella mahdollisuus kiertävien keräysten ja tilauskeräysten toteuttamiseen.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman ja Itä-Suomen jätesuunnitelman mukaan maankäytön suunnittelussa tulee huolehtia riittävästä aluevarauksista jätehuollon laitoksille ja palveluille. Kaavoituksessa tulee ottaa huomioon myös jätehuollon pitkän aikavälin tilatarpeet. Suunnitelmien mukaan riittävän tiheä hyötyjätteiden keräysverkosto tulee taata myös haja-asutusalueilla pidemmistä kuljetusmatkoista ja vähäisemmistä jätemääristä huolimatta. Itä-Suomen jätesuunnitelmassa esitetään yhtenäisen palvelutason määrittelemistä koko Itä-Suomen alueelle. Riittävällä ja yhtenäisellä palvelutasolla taataan eri väestöryhmien tasapuolinen kohtelu ja oikeudenmukaiset jätemaksut. Riittävällä palvelutasolla ehkäistään myös roskaantumista.

Kuntien tarjoamien jätehuollon palveluiden vähimmäistaso määritellään yksityiskohtaisemmin palvelutason päivittämisen yhteydessä vuoden 2011 aikana. Kaudelle 2006 – 2008 määritetty palvelutaso on toteutunut pääosin koko toimialueella.

Toimenpide	Vastuu	Seuranta
<p>Jätehuollon palvelutason määrittelyssä huomioidaan etenkin</p> <ul style="list-style-type: none"> – jäteasemaverkosto – vaarallisten jätteiden vastaanotto – lajitellun rakennusjätteen vastaanotto – aluekeräyspisteverkosto – ekopisteverkosto – puutarhajätteet ja ylijäämämaat – isokokoisten jäte-esineiden keräys-/kuljetuspalvelu – palvelupisteiden saavutettavuus 	<p>jätelautakunta; jäteyhtiö; kunnat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • seurannan mittarit määritellään palvelutason päivittämisen yhteydessä • seurannassa huomioidaan mm. <ul style="list-style-type: none"> - keräysverkoston kattavuus - jäteasemien aukioloajat - keräyspisteiden lukumäärä ja sijainti - lajittelumahdollisuudet
<p>Varmistetaan jätehuollon tilatarpeiden huomiointi kaavoituksessa. Asia tarkastellaan yhteistyöstrategiassa.</p>	<p>kunnat: tekninen toimi, kaavoitus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kaavoitusprosessit
<p>Kehitetään yhteistyötä tuottajayhteisön kanssa kattavan keräysverkoston aikaansaamiseksi tuottajavastuujätteiden osalta</p>	<p>jäteyhtiö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • keräyspisteiden lkm ja saavutettavuus

6.5 Eri kohderyhmät tavoittava neuvonta, valistus ja tiedotus

Tavoite vuoteen 2015

Kunnallista jäteneuvontaa, valistusta ja tiedotusta tehdään hyvässä yhteistyössä eri toimijoiden kesken ja vastuutahot on selkeästi määritelty. Sisällöltään yhdenmukainen ja oikea-aikainen tieto tavoittaa kaikki kohderyhmät ja sitä on helposti saatavilla. Neuvonnassa hyödynnetään uusia, innovatiivisia toimintatapoja. Neuvontatehtävien hoitamiseen on varattu riittävät resurssit.

Tausta

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa esitetään, että jäteneuvontaa keskitettäisiin jatkossa jätteen synnyn ehkäisyyn. Kunnat ovat jätelain nojalla velvollisia järjestämään jäteneuvonnan lisäksi jossain määrin myös jätteen synnyn ehkäisyneuvontaa ja neuvonnan kustannukset voidaan kattaa aiheuttamisperiaatteen mukaisesti jätemaksuilla kunnan jätehuollon piiriin kuuluvien jätteiden osalta. Itä-Suomen jätesuunnitelmaan jäteneuvonnan tavoitteeksi on kirjattu eri toimijoiden yhteistyön tiivistäminen, suunnitelmallisuuden lisääminen ja riittävien resurssien turvaaminen. Kuluttajille suunnattavan jätteen synnyn ehkäisyneuvonnan ja materiaalitehokkuuden neuvonnan organisointi, vastuut ja resurssit tulisi selkeyttää. Suunnitelmassa esitetään myös jäteneuvonnassa ja jätehuollossa käytettävien termien ja käytäntöjen yhtenäistämistä, jolloin hyödyttäisiin laajan yhteistyön tarjoamista eduista.

Jätepoliittisen ohjelman valmisteluvaiheen kyselyissä neuvonta ja valistus koettiin hyvin tärkeiksi kehittämiskohteiksi. Neuvontaa ja tiedottamista toivottiin lisää etenkin jätteiden synnyn ehkäisyyn sekä lajitteluun ja lajittelun hyötyihin liittyen. Neuvontaa ja tiedottamista koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä on esitetty myös muissa asiakokonaisuuksissa, koska ne liittyvät hyvin läheisesti kaikkiin jätehuollon osa-alueisiin.

Toimenpide	Vastuu	Seuranta
Neuvonnan yhteistyö linjataan eri toimijoiden kesken	jätelautakunta; kunnat; jäteyhtiö; ELY-keskus	<ul style="list-style-type: none"> yhteistyö linjattu/ei linjattu
Lisätään asiakkoita täsmätiedotusta	jäteyhtiö; jätelautakunta; kunnat yritysten osalta	<ul style="list-style-type: none"> toteutettu/ ei toteutettu
Räätälöidään neuvontaa ja tiedotusta selkeästi eri kohderyhmille	jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> toteutettu/ ei toteutettu
Tuotetaan monipuolisesti materiaalia eri viestintäkanaviin	jäteyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> tuotettu materiaali

Laaditaan jätehuollon yleisopas kaikkiin kotitalouksiin jaettavaksi	jäteyhtiö; kunnat	<ul style="list-style-type: none"> • opas, tehty/ei tehty
Varmistetaan luottamushenkilöiden säännöllinen tiedonsaanti sähköisillä ajankohtaistiedotteilla	jäteyhtiö; jätelautakunta	<ul style="list-style-type: none"> • sähköisten tiedotteiden lkm/vuosi

6.6 Selkeät jätehuollon toimijoiden roolit ja toimiva yhteistyö

<p>Tavoite vuoteen 2015</p> <p>Jätehuollon viranomaistehtävät hoidetaan yhtenäisesti ja tehokkaasti. Eri toimijoiden työnjako ja roolit on selkeästi määritelty, ja myös kuntalaiset tuntevat eri tahojen vastualueet. Osakaskuntien ja jäteyhtiön välistä vuorovaikutteista yhteistyötä jatketaan ja kehitetään edelleen. Myös yhteisviranomaisen (jätelautakunta) tekee sujuvaa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.</p>

Tausta

Osakaskuntien luottamushenkilöiden kyselyn perusteella työnjako jätehuollon toimijoiden välillä ei ole nykyisellään riittävän selvä ja tarvitsee selkeyttämistä. Valmisteluvaiheen kyselyyn vastanneista luottamushenkilöistä vain reilut puolet piti kunnan ja jäteyhtiön tehtävien ja vastuun jakoa selvänä. Luottamushenkilöiden keskuudessa oli epäselvyyttä myös siitä, mitkä jätehuollon tehtävät kuuluvat järjestävälle viranomaiselle ja mitkä valvovalle viranomaiselle. Kuntien jätehuollon viranomaisille tehdyssä kyselyssä yli 90 % vastaajista piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä, että jätehuollon vastuut ja tehtävien jako nostetaan käsittelyyn jätestrategian päivityksen yhteydessä. Toimijoiden työnjaosta ja vastuista sekä yhteistyöhön liittyvistä käytännöistä tulee tiedottaa aktiivisesti myös kuntalaisia.

Ehdotuksessa jätelaiksi edellytetään kuntien yhteisen toimielimen perustamista jätehuollon järjestämisen viranomaistehtävien hoitamiseksi, jos kunnan jätehuollon järjestämiseen liittyvät palvelutehtävät on siirretty hoidettavaksi kuntien omistamassa osakeyhtiössä. Jätehuollon osakaskunnat päättivät yhteisen jätelautakunnan perustamisesta lokakuussa 2010 ja lautakunta aloitti toimintansa vuoden 2011 alusta. Jätelautakuntayhteistyön odotetaan parantavan jätehuollon järjestämisen viranomaistehtävien hoitoa ja selkeyttävän jätehuollon rooleja. Eri toimijoiden sujuvan yhteistyön jatkuminen ja edelleenkehittäminen edellyttää kuitenkin nykyisten käytäntöjen uudelleentarkastelua sekä yhteisviranomaisen ja muiden toimijoiden yhteistyön määrittelyä.

Toimenpide	Vastuu	Seuranta
Laaditaan yhteistyöstrategia, jossa määritellään työnjako ja toimijaroolit sekä toimijoiden yhteistyö. Kuntalaisia tiedotetaan työnjaosta ja yhteistyöstä ymmärrettävästi ja selkeästi.	jätelautakunta	<ul style="list-style-type: none"> yhteistyöstrategia, laadittu/ei laadittu
Järjestetään alueellisia info- ja keskustelutilaisuuksia työnjaon ja roolien selventämiseksi	jätelautakunta	<ul style="list-style-type: none"> tilaisuuksien lkm
Laaditaan tiedotussuunnitelma alueelliselle jätelautakunnalle	jätelautakunta	<ul style="list-style-type: none"> tiedotussuunnitelma, laadittu/ei laadittu
Selkeytetään pilaantuneiden maiden vastaanoton ja käsittelyn järjestämisen vastuutahoja Pielisen Karjalan kunnissa	Pielisen Karjalan kunnat	<ul style="list-style-type: none"> vastuutahot määritelty/ei määritelty
Otetaan käyttöön kattava palautejärjestelmä	jätelautakunta; jäteyhtiö; kunnat	<ul style="list-style-type: none"> palautejärjestelmä, käytössä/ei käytössä

7 OHJELMAN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Laki (200/2005) viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (ns. SOVA-laki) edellyttää ympäristövaikutusten selvittämistä ja arvioimista, jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Jätepoliittisen ohjelman ympäristövaikutusten arviointi on tehty SOVA-lain 3 §:n yleisen arviointivelvollisuuden perusteella ja on vapaamuotoinen, koska kyseessä ei ole lakiin tai asetukseen perustuva suunnitelma. Arvioinnin pohjana on käytetty Itä-Suomen jätesuunnitelman vaikutusarviointia.

Ohjelmassa esitetyillä toimenpiteillä on pääsääntöisesti positiivinen vaikutus ympäristöön. Tavoitteet kaatopaikoille sijoitettavan biohajoavan yhdyskuntajätteen määrän vähentämisestä edellyttävät vahvaa panostamista jätteiden synnyn ehkäisyyn ja jätteen hyötykäyttöasteen nostamiseen. Loppusijoitettavan jätteen määrää vähentämällä haitalliset kasvihuonekaasupäästöt vähenevät ja jätettä aineena tai energiana hyödyntämällä voidaan korvata neitseellisiä raaka-aineita. Ympäristövaikutukset riippuvat merkittävästi siitä, millaisia jätteenkäsittely- ja logistiikkaratkaisuja ohjelman toimikaudella tehdään. Esimerkiksi kuljetusmatkojen tai käsittelyn lopputuotteen aiheuttamista vaikutuksista ei näin ollen ole mahdollista tehdä tässä vaiheessa tarkkaa arviota. Ohjelmassa esitetyjä toimenpiteitä on arvioitu kokonaisuutena ympäristön tilaan, ilmastoon, ihmisiin, maisemaan ja kaupunkikuvaan, maankäyttöön sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen kohdistuvien vaikutusten osalta.

Vaikutuksen kohde	+ / 0 / -	Sanallinen selitys + = positiivinen ympäristövaikutus 0 = neutraali ympäristövaikutus - = negatiivinen ympäristövaikutus
1. Vaikutukset ympäristön tilaan		
A) ilmanlaatu	0	+ hajuhaitat vähenevät biohajoavan jätteen loppusijoituksen vähentyessä - mahdolliset uudet jätteen käsittelylaitokset (etenkin kompostointilaitokset) voivat aiheuttaa hajuhaittoja - pienhiukkaspäästöt lisääntyvät liikenteen määrän lisääntyessä
B) vesien tila	+	+ suotovesien aiheuttama kuormitus vähenee jätteen loppusijoituksen vähentyessä + jätevesilietteen ohjautuminen asianmukaiseen käsittelyyn vähentää haitallisia vesistövaikutuksia
C) maaperä	+	+ kompostoinnista ja/tai mädätyksestä saatavaa lopputuotetta voidaan käyttää lannoitteena, jolloin ravinteet saadaan takaisin kiertoon

2. Vaikutukset ilmastoon	+	<ul style="list-style-type: none"> + jätteen loppusijoituksen vähentyessä ja korvattaessa fossiilisia polttoaineita jätemateriaalilla haitalliset kasvihuonekaasupäästöt vähenevät + jätteen käsittely laitosmaisesti ja keskitetysti mahdollistaa päästöjen paremman hallinnan - jätteen kuljettaminen muualle hyödynnettäväksi lisää kuljetusmatkoja, jolloin liikenteen hiilidioksidipäästöt lisääntyvät
3. Vaikutukset ihmisiin		
A) turvallisuus	0	<ul style="list-style-type: none"> + vaarallisten jätteiden vastaanoton tehostaminen vähentää vaarallisten jätteiden varastointia asuin- ym. tiloissa - kasvava liikenne lisää onnettomuusriskiä
B) elinolot ja viihtyvyys	0	<ul style="list-style-type: none"> + hajuhaitat jätekeskuksen läheisyydessä vähenevät jätteiden loppusijoituksen vähentyessä + korkea jätehuoltoon liittymisaste vähentää roskaantumista + uudet jätteenkäsittelyratkaisut voivat lisätä työpaikkoja - mahdolliset uudet jätteen käsittelylaitokset voivat aiheuttaa lähiympäristössään viihtyvyyteen liittyviä haittoja etenkin alkuvaiheessaan - kiinteistökohtaisen kompostoinnin lisääntyessä voivat kompostorin huonosta hoidosta johtuvat haitat (haju, haittaeläimet) lisääntyä - liikenteen määrän kasvu voi lisätä melua
4. Vaikutukset maisemaan ja kaupunkikuvaan	+	<ul style="list-style-type: none"> + siirryttäessä hajanaisista keräys- ja käsittelypaikoista suunniteltuihin, keskitettyihin yksiköihin maisema siistiytyy + toimenpiteet eko- ja aluekeräyspisteverkoston sekä jäteasemapalvelujen parantamiseksi vähentävät roskaantumista - mahdolliset uudet jätteen käsittelylaitokset voivat muuttaa maisemaa
5. Vaikutukset maankäyttöön	0	<ul style="list-style-type: none"> + tarve käyttää maata jätteiden loppusijoittamiseen vähenee + maa-ainesten hyötykäytön lisääntyessä tarve uusille läjitysalueille vähenee - mahdolliset uudet käsittelylaitokset vaativat tilaa - kompostoinnin ja mädätyksen jälkikypsytyksentät vaativat tilaa
6. Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen	+	<ul style="list-style-type: none"> + tuotteiden ja materiaalien (mukaan lukien maa-ainekset) uudelleenkäyttö säästää luonnonvaroja + kierrätykseen kelpaamattoman jätteen hyödyntäminen polttoaineena säästää luonnonvaroja + mädätyksen ja kompostoinnin lopputuotteen hyödyntäminen säästää luonnonvaroja - lietteen polttaminen hävittää lietteen sisältämät ravinteet, joiden korvaamiseen käytetään luonnonvaroja

Käsitteet

Biohajoava jäte = biojäte ja muu sellainen jäte, joka voidaan hajottaa biologisesti. Biohajoavaa jätettä ovat biojätteen lisäksi paperi-, kartonki-, puu- ja rasvajäte

Biojäte = biologisesti hajoava kotitalouksien, kaupan ja ravintoloiden elintarvike-, ruoka- ja puutarhajäte

Haja-asutus = haja-asutuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä vesihuoltolain (119/2001) tarkoittamia vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen toiminta-alueiden ulkopuolisia alueita sekä myös toiminta-alueilla olevia asuinkiinteistöjä, joilla jätevesien puhdistaminen hoidetaan kiinteistökohtaisesti

Hyödyntäminen = toimintaa, jossa jäte käytetään hyödyksi materiaalina tai energiana siten, että sillä korvataan kyseiseen tarkoitukseen muutoin käytettäviä aineita tai esineitä. Hyödyntämiseksi lasketaan myös jätteen valmistelu edellä mainittua tarkoitusta varten

Jäte = aine tai esine, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä tai on velvollinen poistamaan käytöstä

Jätteen synnyn ehkäisy = toimintaa, jossa huolehditaan, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän. Toiminnassa edistetään tuotteen uudelleenkäyttöä, pidennetään tuotteen käyttöikää tai ehkäistään muulla tavoin jätteen syntymistä

Kierrätys = toimintaa, jossa hyödynnetään jätteen sisältämä aine

Käsittely = jätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä, mukaan lukien jätteen valmistelu loppukäsittelyä varten

Loppukäsittely = jätteen sijoittamista kaatopaikalle, polttoa ilman energian talteenottoa tai muuta näihin rinnastettavaa toimintaa

Materiaalitehokkuus = kilpailukykyisten tuotteiden ja palveluiden aikaansaamista pienenevin materiaalipanoksien siten, että haitalliset vaikutukset vähenevät elinkaaren aikana (Motiva). Materiaalitehokkuuden seurauksena jätteen määrä yleensä vähenee

Jätehuollon neuvottelukunta = jätehuollon neuvottelukunta on kuntien ja jäteyhtiön välinen keskustelufoorumi, joka koostuu osakaskuntien nimittämistä edustajista sekä jäteyhtiön ja toimialueen ELY-keskusten edustajista. Neuvottelukunnan alaisuudessa on työryhmiä, joissa tehdään tiiviimpää asiakkoista valmistelutyötä. Neuvottelukunnalla ja työryhmillä ei ole juridista päätösvaltaa.

Palvelutaso = jätehuollon palvelutaso määrittää kuntien tarjoamien jätehuollon palveluiden vähimmäistason. Palvelutaso koostuu palvelujen eri tekijöillä, joita ovat esimerkiksi palvelujen sijainti, käytön miellyttävyys ja keräyspisteiden saavutettavuus.

Perusmaksu = perusmaksu on asuinhuoneistokohtainen vuosimaksu. Perusmaksun perusosalla rahoitetaan mm. ekopisteet ja ongelmajätehuolto. Perusmaksun kuntaosalla kunnat rahoittavat yhteistä jätelautakuntaa ja osalla kunnista kuntaosaan sisältyy lisäksi vanhojen kaatopaikkojen jälkihoidon kustannuksia. Perusosa sekä jätelautakunnan kustannukset ovat kaikissa kunnissa samansuuruiset.

Perusnoutoalue = kunnan erillisellä päätöksellä jätekuljetusalueesta on rajattu ns. perusnoutoalue eli tiet, joilla jätteiden keräys- ja kuljetusolosuhteet ovat tavanomaiset. Perusnoutoalueeseen kuuluvat taajamien kadut ja tiet, kaikki päätieset sekä kaikki Liikenneviraston ylläpitämät yleiset tiet (seudulliset ja paikalliset päätieset). Lisäksi perusnoutoalueeseen kuuluvat kunnan päättämät hyväkuntoiset yksityistiet tietyin rajauksin. Perusnoutoalueen ulkopuolelle kunta on rajannut normaalia hankalimmat kuljetusalueet (ns. perusnoutoalueen ulkopuolinen alue), johon poikettaessa peritään jäteastian tyhjennyshinnan lisäksi jätetaksan mukainen reittipoikkeamamaksu.

Sekajäte = se osa yhdyskuntajätteestä, joka jää jäljelle, kun hyötyjätteet, ongelmajätteet ja erityisjätteet on lajiteltu erikseen. Sekajätteeseen kuuluvat materiaalit, jotka eivät sovellu mihinkään lajiteltavaan jakeeseen tai joista on liian työlästä erottaa eri jakeisiin kuuluvat osat.

Tuottajavastuu = tuotteiden valmistajien ja maahantuojien velvollisuus järjestää tuotteidensa jätehuolto kustannuksellaan, kun tuotteet poistetaan käytöstä

Uudelleenkäyttö = tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu

Uudelleenkäytön valmistelu = jätteen puhdistamiseksi tai korjaamiseksi toteutettavaa hyödyntämistä, jolla jätteenä käytöstä poistettu tuote tai sen osa valmistellaan siten, että se voidaan käyttää uudelleen ilman muuta esikäsittelyä

Vaarallinen jäte = jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava ns. vaaraominaisuus (ent. ongelmajäte)

Yhdyskuntajäte = asumisessa syntyvä sekä laadultaan siihen rinnastettava hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvä jäte

LIITE 1. Jättekukon osakaskunnat

Kunta	Asukasluku (01/2009)
Kuopio	92 044
Siilinjärvi	20 783
Pieksämäki	20 289
Lieksa	12 911
Nurmes	8 669
Suonenjoki	7 603
Nilsjä	6 511
Juuka	5 755
Juankoski	5 365
Maaninka	3 847
Rautalampi	3 535
Karttula (v.2011 alusta osa Kuopion kaupunkia)	3 527
Kaavi	3 451
Konnevesi	2 974
Tuusniemi	2 866
Valtimo	2 505
Vesanto	2 427
Rautavaara	1 945
Tervo	1 753
yht.	208 760

LIITE 2. Jätehuollon neuvottelukuntaan vuosille 2010 – 2011 nimetyt jäsenet sekä hankkeen ohjausryhmän (VALMI) ja työryhmän (POOLI) jäsenet

Neuvottelukunnan jäsenet

Juankoski	Eija Hartikainen Leena Karppinen	yhdyskuntatekniikan insinööri ympäristösihteeri (myös Kaavi)
Juuka	Ari Jaaranen	tekninen johtaja
Kaavi	Ari Räsänen Leena Karppinen	tekninen johtaja ympäristösihteeri (myös Juankoski)
Karttula	Jukka Rissanen	tekninen johtaja
Konnevesi	Markus Tiihanoff Niina Koivula	tekninen johtaja ympäristönsuojelusihteeri
Kuopio	Lea Pöyhönen Ismo Heikkinen Mauri Pesonen Tuula-Anneli Kinnunen	ympäristöjohtaja va. kaupungininsinööri va. katupäällikkö ympäristönsuojelutarkastaja
Maaninka	Saija Pöntinen Juho Pelkonen	ympäristösuunnittelija tekninen johtaja
Nilsjä	Antti Rissanen Jorma Komu	rakennustarkastaja maanrakennusmestari
Nurmes ja Lieksa	Pirkko Nevalainen Sauli Hyttinen Ismo Ryyänen	ympäristötarkastaja (myös Rautavaara) kuntatekniikan päällikkö (v. 2010 loppuun) ympäristönsuojelusihteeri
Pieksämäki	Tapani Mähönen Irja Enkenberg Hanna Kakriainen	tekninen johtaja tuotantoteknikko ympäristönsuojelusihteeri
Rautalampi	Tuure Savolainen	tekninen johtaja
Rautavaara	Mikko Hartikainen Pirkko Nevalainen	kunnanrakennusmestari ympäristötarkastaja (myös Nilsjä)
Siilinjärvi	Ari Kainulainen Matti Nousiainen	tekninen johtaja ympäristötarkastaja
Suonenjoki	Kimmo Hälinen Riitta Lappalainen	yhdyskuntatekniikan päällikkö ympäristösihteeri
Tervo	Jukka Korhonen Erkki Korhonen	tekninen johtaja rakennustarkastaja
Tuusniemi	Teuvo Nissinen Paula Matilainen	tekninen johtaja ympäristönsuojelusihteeri
Valtimo	Keijo Suhonen	valtuutettu
Vesanto	Juha Soinen	kunnaninsinööri
Jätekukko Oy	Arto Ryhänen Virve Hartikainen Kalle Hakala Piia Moilanen	toimitusjohtaja tiedottaja palvelu- ja logistiikkapäällikkö asiakaspalvelun esimies

VALMI – työryhmän jäsenet (v.2010)

Sisä-Savo	Riitta Lappalainen, Suonenjoki (ympäristötoimi)
Koillis-Savo	Leena Karppinen, Kaavi (ympäristötoimi)
Siilinjärvi ja Maaninka	Matti Nousiainen, Siilinjärvi (ympäristötoimi)
Pielinen	Kaisa Komsa-Partanen, Nurmes (tekninen toimi)
Konnevesi	Niina Koivula (ympäristötoimi)
Pieksämäki	Irja Enkenberg (tekninen toimi)
Kuopio	Saija Pöntinen (tekninen toimi) Tuula-Anneli Kinnunen (ympäristötoimi)

Jätekkukko Oy	Virve Hartikainen Piia Moilanen
---------------	------------------------------------

POOLI – työryhmän jäsenet

Sisä-Savo + Konnevesi	Juha Soininen, Vesanto (tekninen toimi)
Koillis-Savo + Siilinjärvi ja Maaninka	Eija Hartikainen, Juankoski (tekninen toimi), 1.10.2010 alkaen Matti Nousiainen, Siilinjärvi (ympäristötoimi)
Pielinen	Riitta Laatikainen, Lieksa (ympäristötoimi)
Pieksämäki	Irja Enkenberg (tekninen toimi)
Kuopio	Saija Pöntinen (tekninen toimi), 1.6.2010 alkaen Tuula-Anneli Kinnunen (ympäristötoimi)
Jätekkukko Oy	Virve Hartikainen

LIITE 3. Neuvottelukunnan, ohjausryhmän ja työryhmän jätepoliittiseen ohjelmaan liittyvien kokousten aikataulut ja aiheet

2009

Lokakuu	VALMI – työryhmän kokous työn käynnistäminen Neuvottelukunnan kokous hankkeen esittely
Joulukuu	POOLI – työryhmän ensimmäinen kokoontuminen suunnitelman tarkentaminen ja kyselyiden valmistelu

2010

Maaliskuu	POOLI – työryhmän kokous VALMI – työryhmän kokous Neuvottelukunnan kokous kyselyiden tulokset ja keinot tavoitteiden asettamiseen
Toukokuu	POOLI – työryhmän kokous kuulemisaineiston läpikäynti ja tavoitteiden täsmentäminen
Kesäkuu	VALMI – työryhmän kokous ohjelman sisällön tarkentaminen ja keinot toimenpiteiden määrittelyyn
Elokuu	POOLI – työryhmän kokous ohjelmaluonnoksen muutostarpeet
Syyskuu	VALMI – työryhmän kokous Neuvottelukunnan kokous ohjelmaluonnos
Joulukuu	POOLI – työryhmän kokous kuulemisaineiston läpikäynti

2011

Tammikuu	VALMI – työryhmän kokous Työn viimeistely
----------	--

LIITE 4. Vakituksille asukkaille lähetetty valmisteluvaiheen kysely

Asiakaskysely

Tämän kyselyn avulla selvitämme vakituisen asuinkuntanne jätehuollon palveluiden toimivuutta ja kehittämistarpeita. Pyydämme ystävällisesti vastaamaan kyselyyn ainoastaan vakituisen asuntonne näkökulmasta. Kyselyn tuloksia hyödynnetään myös valmisteilla olevan Jätekkukon osakaskuntien yhteisen jätepoliittisen ohjelman laadinnassa. 8.3.2010 mennessä kyselyn ja arvontalipukkeen palauttaneiden kesken arvomme 32" taulutelevision. Kiitos vastauksestanne jo etukäteen! Mielenpitoenne on meille hyvin tärkeää.

1. Vastaajan taustatiedot

Sukupuoli: nainen mies
Ikä: alle 30 30–60 yli 60

2. Vakituksen asuinkiinteistön perustiedot

Kunta: _____
Talouden koko: 1 hlö 2 hlöä 3 hlöä tai enemmän
Asumismuoto: omakotitalo/paritalo rivitalo/kerrostalo
Asuinalue: taajama haja-asutusalue

3. Miten seuraavat ominaisuudet kuvaavat mielestänne Jätekkukkoa

Jätekkukko on kuntien omistama yhtiö, jonka tehtävä on tuottaa kunnille lakisäätöisesti kuuluvat jätehuollon palvelutehtävät.

	Kuvaa erittäin hyvin	Kuvaa melko hyvin	Neutraali	Kuvaa melko huonosti	Ei kuvaa lainkaan
tunnettu	1	2	3	4	5
luotettava	1	2	3	4	5
arvostettu	1	2	3	4	5
vastuullinen	1	2	3	4	5
edullinen	1	2	3	4	5
joustava	1	2	3	4	5
tehokas	1	2	3	4	5
palveleva	1	2	3	4	5
ympäristöystävällinen	1	2	3	4	5
nykyaikainen	1	2	3	4	5

4. Mitä seuraavista jätteistä lajittelette?

	lajittelen säännöllisesti	lajittelen joskus	jätettä ei ole syntynyt	en lajittele
Biojäte	1	2	3	4
Keräyspaperi	1	2	3	4
Keräyskartonki (pahvit, maito- ja mehutölkit)	1	2	3	4
Keräyslasi (pantittomat pullot ja purkit)	1	2	3	4
Pienmetalli (säilyketölkit ym.)	1	2	3	4
Tekstiilit (vaatteet ym.)	1	2	3	4

5. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

	Täysin samaa mieltä				Täysin eri mieltä
Jätteiden lajittelu on helppoa	1	2	3	4	5
Jätteiden lajittelulla on merkitystä ilmastonmuutoksen ehkäisyssä	1	2	3	4	5
Kierrätän tavaroita (kierrätyskeskukset, kirpputorit, tuttavat)	1	2	3	4	5
Olen tutustunut asuinkuntani jätehuoltomääräyksiin	1	2	3	4	5
Jätehuolto on kohtuuhintaista	1	2	3	4	5
Tiedän mitä palveluita jätemaksuilla tuotetaan	1	2	3	4	5
Olen valmis maksamaan siitä, että jätteitä saadaan ohjattua nykyistä enemmän hyötykäyttöön	1	2	3	4	5
Jätteiden laitosmaista hyödyntämistä					

energiana tulisi lisätä	1	2	3	4	5
On hyvä, että kotitalouksien ekopiste- ja ongelmajätepalvelu rahoitetaan kaikilta tasapuolisesti perittävällä perusmaksulla	1	2	3	4	5

6. Vakituksen asuinkuntanne ekopisteiden arviointi

Ekopisteet ovat kotitalouksien yhteiseen käyttöön tarkoitettuja hyötyjätteiden (keräyskartonki, keräyslasi, pienmetalli) keräyspaikkoja. Ekopisteitä on mm. teiden varsilla ja kauppakeskusten pihilla.

Oletteko käyttäneet vakituksen asuinkuntanne ekopisteitä?	Kyllä	Ei			
	Täysin samaa mieltä			Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen tyytyväinen ekopistepalveluihin	1	2	3	4	5
Ekopisteet näyttävät hyvältä	1	2	3	4	5
Ekopisteet sijaitsevat hyvillä paikoilla	1	2	3	4	5
Ekopisteiden lajitteluvalikoimat ovat riittävät	1	2	3	4	5
Ekopisteissä on selkeät lajitteluohjeet	1	2	3	4	5
Perusmaksua voitaisiin korottaa ekopisteiden kehittämiseksi	1	2	3	4	5

7. Vakituksen asuinkuntanne jäteaseman arviointi

Jäteasemat ovat rajattuna aikana auki olevia miehitettyjä palvelupisteitä, joihin voi toimittaa mm. metalliromua, iso-kokoisia jäte-esineitä sekä rakennus- ja remonttijätteitä. Kuopiossa vastaava palvelupiste on Pikkukukko Kuopion jätekeskuksella.

Oletteko käyttäneet vakituksen asuinkuntanne jäteasemaa?	Kyllä	ei			
	Täysin samaa mieltä			Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen tyytyväinen jäteasemapalveluun	1	2	3	4	5
Jäteasema on siisti	1	2	3	4	5
Jäteaseman lajitteluvalikoima on riittävä	1	2	3	4	5
Jäteaseman sijainti on hyvä	1	2	3	4	5
Jäteasemalla on hyvä palvelu	1	2	3	4	5
Jäteaseman aukioloaika on riittävä	1	2	3	4	5
Jäteaseman hinnoittelu on kohtuullinen	1	2	3	4	5
Perusmaksua voitaisiin korottaa jäteaseman aukioloaikojen lisäämiseksi	1	2	3	4	5

8. Vakituksen asuinkuntanne ongelmajätekeräyksen arviointi

Ongelmajätteitä ovat mm. akut, paristot, loisteputket, energiansäästölamput, sähkö- ja elektroniikkaromu, lääkejätteet, maali-, liima ja lakkajätteet, liuottimet, öljyt sekä puunsuoja- ja kyllästysaineet.

Oletteko käyttäneet vakituksen asuinkuntanne ongelmajättepistettä?	Kyllä	Ei			
	Täysin samaa mieltä			Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen tyytyväinen ongelmajätepalveluihin	1	2	3	4	5
Tiedän, missä asuinkuntani ongelmajätteiden vastaanottopiste sijaitsee	1	2	3	4	5
Asuinkuntani ongelmajättepiste on helposti saavutettavissa	1	2	3	4	5
Asuinkuntani ongelmajättepisteen aukioloaika on riittävä	1	2	3	4	5
Olen vienyt lääkejätteitä apteekkeihin	1	2	3	4	5
Olen vienyt paristoja kauppojen paristopisteisiin	1	2	3	4	5
Sähkö- ja elektroniikkaromun vastaanotto on järjestetty hyvin	1	2	3	4	5
Perusmaksua voitaisiin korottaa ongelmajätteiden vastaanottoverkoston kehittämiseksi	1	2	3	4	5

9. Arvioikaa tyytyväisyyttänne seuraaviin palveluihin vakituksessa asuinkunnassanne

	Täysin samaa mieltä				Täysin eri mieltä				en osaa sanoa
Puutarhajätteiden vastaanotto on järjestetty hyvin	1	2	3	4	5				☐
Kierrätyskelpoisten tavaroiden vastaanotto on järjestetty hyvin	1	2	3	4	5				☐
Paperinkeräys on järjestetty hyvin.	1	2	3	4	5				☐
Sako- ja umpikaivolietteliden tyhjennyspalvelu toimii hyvin	1	2	3	4	5				☐
Saan itse järjestettyä kuljetuksen isokokoisille jätteille niiden asianmukaisiin vastaanottoaikoihin	1	2	3	4	5				☐

10. Vakituksena asuinkiinteistön jätehuollon arviointi

Miten vakituksena asuinkiinteistösi sekajätehuolto on järjestetty?

- kiinteistöllä on oma astia sekajätteille
- kuulumme usean lähikiinteistön yhteiseen jätetimppaan
- käytämme aluekeräyspistettä

	Täysin samaa mieltä				Täysin eri mieltä				En osaa sanoa
<u>Jätekuljetuksen arviointi</u>									
Olen tyytyväinen palveluun	1	2	3	4	5				☐
Jäteastia on helposti saavutettavissa	1	2	3	4	5				☐
Jäteastian tyhjennys hinta on kohtuullinen	1	2	3	4	5				☐
Jäteastian tyhjennysväli on liian lyhyt	1	2	3	4	5				☐
Jäteastian tyhjennysväli on liian pitkä	1	2	3	4	5				☐
Jäteastian ympäristö pysyy siistinä	1	2	3	4	5				☐
Jäteastian tyhjennys tapahtuu ajallaan	1	2	3	4	5				☐
Jätekuljettaja hoitaa työnsä hyvin	1	2	3	4	5				☐

11. Jos olette olleet yhteydessä kunnan viranomaiseen jätehuoltoon liittyvissä asioissa viimeisen kolmen vuoden aikana, kuinka tyytyväisiä olette saamaanne palveluun?

Jos ette ole käyttäneet palvelua, siirtykää seuraavaan kysymykseen.

	Täysin samaa mieltä				Täysin eri mieltä				En osaa sanoa
Olen tyytyväinen saamaani palveluun	1	2	3	4	5				☐
Tavoitin helposti oikean henkilön	1	2	3	4	5				☐
Asiani käsiteltiin nopeasti	1	2	3	4	5				☐
Asiani käsiteltiin ammattitaitoisesti	1	2	3	4	5				☐
Asiani käsiteltiin ystävällisesti	1	2	3	4	5				☐

12. Jos olette olleet yhteydessä Jättekukon asiakaspalveluun viimeisen kolmen vuoden aikana, kuinka tyytyväisiä olette saamaanne palveluun?

Jos ette ole käyttäneet palvelua, siirtykää seuraavaan kysymykseen.

	Täysin samaa mieltä				Täysin eri mieltä				En osaa sanoa
Olen tyytyväinen saamaani palveluun	1	2	3	4	5				☐
Sain nopeasti yhteyden palveluun	1	2	3	4	5				☐
Asiani käsiteltiin nopeasti	1	2	3	4	5				☐
Asiani käsiteltiin ammattitaitoisesti	1	2	3	4	5				☐
Asiani käsiteltiin ystävällisesti	1	2	3	4	5				☐

13. Jatekukko.fi nettisivujen arviointi

Jos ette ole käyttäneet palvelua, siirtykää seuraavaan kysymykseen.

	Täysin samaa mieltä				Täysin eri mieltä				En osaa sanoa
Sivut ovat helppokäyttöiset	1	2	3	4	5				☐
Sivut ovat monipuoliset	1	2	3	4	5				☐

14. Omistatteko vapaa-ajan asunnon Jätekuon toimialueella?

Ei Kyllä, vapaa-ajan asunnon sijaintikunta: _____

	Täysin samaa mieltä				Täysin eri mieltä				
<u>Vapaa-ajan kiinteistön jätehuolto</u> Olen tyytyväinen vapaa-ajan kiinteistön jätehuoltoon	1	2	3	4	5				

15. Minkälaisia odotuksia tai toiveita teillä on jätehuoltoa kohtaan tulevaisuudessa?

LIITE 5. Sidosryhmät, joille lähetettiin valmisteluvaiheen kysely keväällä 2010

Kuopion seudun hankintatoimi	S-Ryhmä
Savon Hankinta	MTK-Pohjois-Karjala
Joensuun seudun hankintatoimi	MTK-Pohjois-Savo ry
Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri	MTK-Keski-Suomi ry
Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri	MTK-Etelä-Savo
Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri	Pro-Agria Pohjois-Savo
Pohjois-Savon Martat ry	Pro-Agria Pohjois-Karjala
Pohjois-Karjalan Martat ry	Pro-Agria Etelä-Savo
Etelä-Savon Martat ry	SER-Tuottajayhteisö ry (SERTY)
Pohjois-Savon 4H-piiri	Suomen Rengaskierrätys Oy
Suur-Savon 4H-piiri	Pakkausalan ympäristörekisteri PYR Oy
Pohjois-Karjalan 4H-piiri	Paperinkeräys Oy
Suomen Omakotiliiton Pohjois-Savon piiri	Recser
Suomen Omakotiliiton Pohjois-Karjalan piiri	Pirkanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus
Vapaa-ajan asunnot ry	Niiralan Kulma
Kuopion Omakotiyhdistys	Kiinteistö Oy Lieksan Vuokratalot
Koillis-Savon Omakotiyhdistys	Pieksämäen Haka oy
Nilsian Omakotiyhdistys	Kiinteistö Oy Suonenjoen Vuokratalot
Siilinjärven seudun Omakotiyhdistys	Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Suonenjoen Omakotiyhdistys	Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Lieksan Omakotiyhdistys	Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Pieksämäen Pienikiinteistöyhdistys	Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Etelä-Savon Yrittäjät	Lääninterveystarkastajat (Pohjois-Savo ja Pohjois-Karjala)
Pohjois-Karjalan yrittäjät	HFT Network Oy/Environet Oy
Savon yrittäjät	Lassila & Tikanoja Oyj
Kiinteistöliitto Itä-Suomi	Sihvari Oy
Talonrakennus Itä-Suomi, Kuopion aluetoimisto	Jätehuolto Teuvo Lehikoinen Ky
Lujabetoni	Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy
Suomen Lähikauppa Oy	KYS
Kesko	Kuopion Vesi

LIITE 6. Tahot, joille lähetettiin lausuntopyyntö syksyllä 2010

Jätekukko Oy:n osakaskunnat
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus
Etelä-Savon elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus
Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kuopion seudun hankintatoimi
Joensuun seudun hankintatoimi
Savon Hankinta
Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiirit
Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon Martat ry
Pohjois-Savon, Suur-Savon ja Pohjois-Karjalan 4H-piirit
Kiinteistöliitto Itä-Suomi
Suomen Omakotiliiton Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan piirit
Etelä-Savon Yrittäjät
Pohjois-Karjalan Yrittäjät
Savon Yrittäjät
Talonrakennus Itä-Suomi, Kuopion aluetoimisto
MTK-Pohjois-Karjala
MTK-Pohjois-Savo ry
MTK-Keski-Suomi ry
MTK-Etelä-Savo
Pro-Agria Pohjois-Savo
Pro-Agria Pohjois-Karjala
Pro-Agria Etelä-Savo
SER-Tuottajayhteisö ry
Suomen Rengaskierrätys Oy
Pakkausalan ympäristörekisteri PYR Oy
Paperinkeräys Oy
Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan lääninterveystarkastajat
HFT Network Oy/Environet Oy
Lassila & Tikanoja Oyj
Sihvari Oy
Jätehuolto Teuvo Lehikoinen Ky
Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy

Tavoitteiden toteutuminen kriittisten menestystekijöiden mukaisesti jaoteltuna:

1 Jätteiden synnyn ehkäisy

- yksittäisiä toimenpiteitä on tehty vaihtelevasti kunnissa ja yhtiössä
- asia kokonaisuudessaan vaatii kunnilta ja muilta toimijoilta yhteistyötä ja panostusta
- kunnilla on tärkeä rooli esimerkin näyttäjänä, esim. hankintatoimen mahdollisuuksia vaikuttaa aina valmistajiin saakka ei ole hyödynnetty riittävästi (HALO -alueella hankintaohjeet uudistettu v. 2009)
- ohjaus ympäristöluvilla on edennyt

2 Tuotteiden eliniän pidentäminen ja tehokas hyötykäyttöön ohjaaminen

- hyötyjätteiden keräystä on laajennettu suunnitellusti
- kiinteistökohtaista kompostointia on viety hyvin eteenpäin (pientaloihin jaettu kompostointioppas, edullisempi perusmaksu biojätteet lajitteleville talouksille, MUHEVA – projekti)
- metalliromut hoituvat pääosin yritysmaailman kautta
- ylijäämämaat ovat hallinnassa osassa kuntia, hyviksi todetut käytännöt tulisi viedä eteenpäin
- yhteistyö kierrätyskeskusten kanssa on parantunut
- muovit (mukaan lukien maatalouden muovit) ovat edelleen ongelmallisia
- puutarhajätteiden vastaanottoa tulee kehittää

3 Hyödynnetään raaka-aineeksi kelpaamattomien jätteiden sisältämä energia

- ei jätevoimalaa tai rinnakkaispolttolaitosta Itä-Suomessa
- Kuopion jätekeskuksella murskauskokeilu, jossa sekajätteestä valmistetaan kierrätyspolttainetta
- Esiselvitys biokaasulaitoksesta (Pieksämäki)

4 Ympäristökuormitus on vähäistä

- jätteiden keräyspaikkojen siisteys on parantunut, useita pisteitä kuitenkin ilman katosta
- osassa kuntia kesäajan aluekeräyspisteet ovat edelleen ongelmana kertymähuippuina
- jätteiden polttamisesta on annettu säännöt jätehuoltomääräyksissä
- ongelmajätteiden vastaanotto on järjestetty jokaisessa kunnassa (jäteasema tai keräysauto)
- valvonnan resurssit ovat edelleen riittämättömät, tarvitaan kuntien ympäristötoimien yhteistyön lisäämistä
- lietteiden ohjaaminen asianmukaiseen käsittelyyn vaatii edelleen kehittämistä

5 Riittävän palveluverkoston muodostaminen

- viety hyvin eteenpäin
- aluekeräyspiste- ja ekopisteverkosto pääosin kattava, verkosto ja kehittämistarpeet on tarkasteltava kunnittain
- riittävien alueiden varaaminen jätehuollon toimintoja varten mm. kaavoituksessa tulee varmistaa, vaatii yhteistä pohdintaa (esim. teemapäivää ei ole pidetty)

6 Laadukkaat tiedotus- ja neuvontapalvelut

- lähes kaikki toimenpiteet on toteutettu
- haasteena ”yhteisen kielen” löytäminen
- yhteistä (kunnat, alueellinen ympäristökeskus, Jätekuikko) neuvonnan ja tiedotuksen toimintasuunnitelmaa ei ole tehty

7 Taksat ovat läpinäkyvät

- perusmaksun käyttöönotto on selkeyttänyt taksarakennetta
- kannustavuutta ovat tuoneet mm. maksuttomat hyötyjätejakeet ja edullisempi perusmaksu biojätteet lajitteleville talouksille

8 Yhteiset ja selkeät pelisäännöt ja käytännöt

- jätehuoltomääräykset ovat pääosin yhtenäiset koko yhtiön alueella
- neuvottelukunta ja sen työryhmät yhteistyömuotona
- tehtävien jako ei ole kaikille osapuolille selvä vaan vaatii edelleen panostusta
- jätelautakunta – selvityshanke käynnistetty v.2009
- liittymisvelvollisuuden seuranta on tehty ja tehdään, resurssien puitteissa ei ole mahdollista tehdä vuosittain, liittymisaste tällä hetkellä n. 85 %

9 Yhteistyö jätehuollon järjestäjien kesken

- Jätekkuko tekee yhteistyötä tuottajayhteisöjen ja muiden toimijoiden kanssa
- Jätelaitosyhdistyksen kautta yhteistiedotusta mm. keräyspisteistä

10 Toimiva logistiikka

- kuljetuslogistiikka on optimoitu
- pelisäännöt joustoihin on tehty
- jäteastioiden punnitseminen tyhjennysten yhteydessä ei ole vielä käytännössä mahdollista

11 Jätehuolto järjestetty määritellyn palvelutason mukaisesti

- palvelutaso on määritetty v. 2005, päivitetään v.2011
- aluekeräyspisteverkosto vaatii edelleen kehittämistä osassa kuntia, verkoston kattavuudessa ja laadussa on epätasaisuutta yhtiön alueella
- ekopisteverkostoa kehitetään vuosina 2010–2012 (mahdolliset muutokset pakkausten tuottajavastuuseen huomioidaan)
- jäteasemien ja ongelmajätteiden vastaanottoaikojen aukioloajat vaativat tarkastelua

12 Toimiva yhteistyö viranomaisten, järjestäjien ja asiakkaiden välillä

- yhteistyö hallituksessa, neuvottelukunnassa ja työryhmissä
- KuntaWeb:n käyttöönotto 2008
- KuntalIntran käyttöönotto 2010
- kuntalaisten tiedonsaanti ja mahdollisuus palautteen antamiseen parantunut

13 Järjestäjien tuottama raportointi selkeää ja ymmärrettävää

- Jätekkukon kautta kulkevien jätteiden raportointi on toteutettu
- Jätekkuko on osallistunut valtakunnalliseen raportointihankkeeseen, jonka mukaisesti raportointi tapahtuu
- kyselyihin vastaaminen on järjestetty
- asiakkaat saavat yleistä tietoa jätemääristä ja pyydetessä oman kumulatiivisen jätemäärän (astioiden tyhjennyskerrat)

14 Kaikki asiakkaat ovat tietoisia velvoitteistaan

- www-sivut
- yksilöllinen puhelinneuvonta
- tilaisuudet
- valvontakampanja

